БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР НЭГЭДЭГТЫ!

45 дахи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

№ 181 (1779)
1968 оной августын 3, суббото
сэн 2 мүнгэн

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

КПСС-эй ЦК-гай ПОЛИТБЮРОГОЙ КПЧ-гэй ЦК-гай ПРЕЗИДИУМЭЙ УУЛЗАЛГА ТУХАЙ ХАМТЫН КОММЮНИКЕ

1968 оной июлиин 29-һөө августын 1 болотор Тиссэ ...эн дээрэхи Чиернэ хотодо КПСС-эй ЦК-гай Полит...рогой, КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй хоорондын уул...а болоһон байгаа.

...нэ уулзалгада хабаадагшад гэбэл:

КПСС-эй талаһаа — КПСС-эй ЦК-гай Генеральна ...етарь Л. И. Брежнев, КПСС-эй ЦК-гай Политбюро...эшүүд Г. И. Воронов, А. Н. Косыгин, К. Т. Мазу... А. Я. Пельше, Н. В. Подгорный, М. А. Суслов, ...Н. Шелепин, П. Е. Шелест; КПСС-эй ЦК-гай Полит...рогой гэшүүндэ кандидадууд П. Н. Демичев, П. М. ...еров; КПСС-эй ЦК-гай секретарьнар К. Ф. Кату... Б. Н. Пономарев.

КПЧ-гэй талаһаа — КПЧ-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи сек...рь А. Дубчек, КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэ...д Ф. Барбирек, В. Биляк, О. Черник, Д. Кольдер, ...ригель, Я. Пиллер, Э. Риго, И. Смрковский, ...пачек, О. Швестка, КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй ...үндэ кандидадууд А. Капек, Й. Ленарт, Б. Шимон, ...ральна хиналта-шалгалтын комиссиин түрүүлэгшэ ...Якеш.

Чехословакиин талаһаа тус уулзалгада Чехослова...и Социалис Республикын Президент Л. Свобода ха...алсаа.

Уулзалгын болохо үедэ али али таладань хабаатай ...удалнуудаар нүхэд ёһоор һанамжануудаа үргэнөөр ...лсээ.

Уулзалгада хабаадагшад өөһэдынгөө оронуудтахи ...ал тухай тодорхой мэдээсэлнүүдые абалсаа.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой, КПЧ-гэй ЦК-гай ...идиумэй хоорондын уулзалга үнэн зүрхэнһөө сэхэ ...ь хөөрэлдэлгын, үгэеэ ойлголсолгын оршон байдал...нгэржэ, марксизм-ленинизмын, пролетарска интер...онализмын ёһо гуримуудые үндэһэ болгон, манай ...тинуудай, арадуудай хоорондохи заншалта хани ха...саае саашадань хүгжөөхэ, бэхижүүлхэ арга бэдэржэ ...хо хэрэгтэ зорюулагдаһан байна. Хөөрэлдөөнүүдэй ...охо үедэ хоёр делегаци өөһэд хоорондоо үгэеэ ойл...оһоной үндэһөөр, олон талын хабаадалгатай нү...ёһоной уулзалга үнгэргэхэ тухай дурадхалтайгаар ...гариин, Венгриин, ГДР-эй, Польшын коммунис ба ...мэришэнэй партинуудай Центральна Комитедүүд...лдаха гэжэ шиидхээ. Дурсагдаһан аха дүү парти... энэ дурадхалые зүбшөөгөө.

...КП-гэй, ВСРП-гэй, СЕПГ-гэй, ПОРП-ын, КПСС-эй, ...Ч-гэй түлөөлэгшэдэй уулзалга энэ оной августын ... Братислава хотодо болохонь.

ЗАЛУУШУУЛЫЕ ЗҮБӨӨР ХҮМҮҮЖҮҮЛГЭ— ШУХАЛЫН ШУХАЛА ЗОРИЛГО

Советскэ Союзаймнай Коммунис парти залуушуулые зүбөөр, коммунис ёһоор хүмүүжүүлгэдэ хэзээ бухэндэ халуун анхарал хандуулдаг. Совет залуушуулаараа, илангаяа партиин ёһотой халаан байгааша комсомолшуудаараа, Коммунис парти, Советскэ правительство, бүхы совет арад омогорхохо ёһоороо омогорхоно. Манайда эрхим һайнаар хүмүүжүүлэгдэһэн, марксизм-ленинизмын үзэл сурталые ухаан бодолдоо, сэдьхэл зүрхэндөө нэбтэрүүлһэн, коммунизмын агууехэ хэрэгтэ хэлбэришэгүй үнэн сэхэ, солбон дорюун, шударгы бэрхэ залуу үетэн ургажа байнхай. Совет арадай, Коммунис партиин революционно, ажалай болон дайшалхы заншалай үльгэр жэшээ дээрэ комсомолшуудые, залуушуулые хүмүүжүүлхэ гээшэ шухалын шухала зорилгонуудай нэгэн мүн гэжэ КПСС-эй XXIII съездын шиидхэбэринүүд соо эрид тууршаар тэмдэглэгдэһэн байна.

Тиимэһээ саашадаашье арюун һайхан үзэл сурталтай, Коммунис партидаа, социалис Эхэ орондоо хизааргүй инаг дуратай, үнэн сэхэ байхаар, али бүхы арадуудай хоорондохи аха дүүгэй халуун хани барисаанай, пролетарска интернационализмын гол ёһо туримуудые хэтэ мүнхэдөө баримталжа байхаар залуушуулые хүмүүжүүлхэ гээшэ партийна организацинуудай үдэр бүриин зорилго болоно. Иимээр хүмүүжүүлэгдэһэн залуушуул Ленинскэ комсомолдо абтана ха юм. Тиихэдэ комсомолшууд Коммунис партиин халаан болоно. Тиимэл хадань комсомолшуудай ургалтада, хүмүүжэлдэ, хатуужалгада тон ехэ анхарал хандуулагдана.

Республикымнай комсомольско организаци һүүлэй жэлнүүдтэ нилээд ургажа байнхай. 1966 ондо хамта 10714 залуу хүбүүд, басагад комсомолдо абтаһан байбал, 1967 ондо 16860 залуушуул ВЛКСМ-дэ ороһон байна. Хүдэлмэришэн болон хүдөөгэй колхозно залуушуул эдэнэй дунда бага бэшэ һуури эзэлнэ. Студентнэрэй дунда, илангаяа дээдэ һургуулинуудай студентнэрэй дунда, комсомолшуудай, тоо олошоронхой. Эдэ баримтануудые һайшаангүй байхын аргагүй. Юуб гэхэдэ, алишье талаараа түрүү: үйлэдбэри дээрэшье, һуралсалдаашье, нийтын хүдэлмэридэшье эрхим һайн үльгэр жэшээ харуулдаг, шударгы бэрхэ, солбон һүбэлгэн, политическэ талаараа хатуужаһан залуушуул комсомолдо ороно. Мүнөө үедэ республика соомнай 68 мянгаад комсомолшууд тоологдоно. Энэ хадаа айхабтар ехэ хүсэн гэшэ.

Ажахын болон культурна байгуулалтада комсомолшууд ехэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Промышленна предприятинуудташье, шэнэ шэнэ барилганууд дээрэшье, колхоз, совхозуудташье хараад үзэгты, хаанашье комсомолшууд түрүү зэргэдэ ябаха. Тэдэнэй жэшээгээр бүхы залуушуул ажал хүдэлмэридөө һайн үльгэр жэшээ харуулна. Республика дотор комсомол-залуушуулай звено болон бригаданууд хаа хаанагүй олошороо. Коммунис ажалай бригада, ВЛКСМ-эй 50 жэлэй нэрэмжэтэ бригада гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэтэй болохын түлөө шударгы солбоноор, габшагайгаар тэмсэжэ байһан коллективүүд хото городуудташье, хүдөө нютагуудташье олон. Энэ хадаа партийна организацинуудай зүгһөө комсомолой эмхинүүдые ударидалгын һайжаржа байһанай гэршэ мүн.

Зүгөөр партийна организацинуудай зүгһөө комсомолой эмхинүүдые ударидалга эрид һайжараа, мүнөө үеын эрилтэдэ хүсэд харюусана гэжэ хэлэхын аргагүй. Эндэ дутуу дунданууд олон байһаар. «Комсомолые ударидаха талаар Красноярска хизаарай партийна организациин хүдэлмэри тухай» асуудал КПСС-эй Центральна Комитет зүбшэн хэлсээд, дэлгэрэнгы тогтоол баталан абаһан байна. Тэрэ тогтоол соо ехэ дутагдалнууд дурдагданхай. Комсомолые ударидаха талаар тиимэрхүү дутуу дунданууд манайшье республикын партийна организацида бии. Илангаяа комсомолшууд болон залуушуулые үзэл сурталай талаар хүмүүжүүлхэ, политическэ талаар хатуужуулха хэрэгтэ КПСС-эй зарим райкомууд, зарим партийна организацинууд, ажахын олохон хүтэлбэрилэгшэд хүсэд анхаралаа хандуулнагүй.

Комсомол тухай, коммунис байгуулалтада тэрэнэй үүргые саашадаа дээшэлүүлхэ тухай үдэр бүри анхарал оролдолго гаргаха гээшэ партийна организаци бүхэнэй, коммунист бүхэнэй нангин уялгань байха ёһотой гэжэ партиин Центральна Комитедэй эндэ дурсагдагша тогтоол соо хэлэгдэнэ. КПСС-эй ЦК-гай энэ заабариһаа бодото тобшолол хэжэ, комсомолой эмхиие ударидалгаяа эрид һайжаруулха, комсомолшууд болон залуушуулые хүтэлбэрилгэдэ гүн зүрхэнэй халуун анхарал хандуулха, тэдэниие политическэ талаар хатуужуулха, марксизм-ленинизмын үзэл сурталаар болбосоруулха гээшэ партиин райком бүхэнэй, эхин партийна организаци бүхэнэй тон ехэ харюусалгатай зорилгонуудай нэгэн болоно.

Теэд республикын комсомолшуудай политическэ һуралсалай үнгэрэгшэ жэлэй дүнгүүд дээрэһээ хараад үзэхэдэ, олохон комсомолшууд политическэ һуралсалда огто хабаадуулагдаагүй байһан байба. Тиихэдэ хараалагдаһан кружогууд, семинарнууд болон клубуудай олохониинь хүдэлхэеэ болишоһон гү, али программаяа дүүргэнгүй орхижорхиһон байха юм. Олонхи ушарта занятинууд һонирхолгүйгөөр үнгэргэгдэдэг байгаа. Эгээл ехэ дутагдалынь юуб гэхэдэ, КПСС-эй түүхэ, марксизм-ленинизмын философи болон политическэ экономи гүнзэгыгөөр шудалхын орондо, элдэб нэрэтэй, удхыень ойлгохоор бэшэ олон кружогууд эмхидхэгдэдэг байгаа. Тэрэшэлэн комсомолшууд болон залуушуулай кружогуудта политическэ һуралсал үнгэргэхынь тулада зарим партийна организацинууд бэлэдхэл һайнтай пропагандистнуудые томилдоггүй байгаа бшуу. Промышленна предприятинуудай, колхоз, совхозуудай олохон хүтэлбэрилэгшэд өөһэдөө пропагандистнууд байхагүйһөө гадна, залуушуулай дунда шухала асуудалнуудаар лекцишье уншадаггүй, элидхэлшье хэдэггүй, хөөрэлдөөшье үнгэргэдэггүй байһаниинь элитэ. Энээниие буруушаангүй байхын аргагүй.

Саашадаа комсомолшууд болон залуушуулай дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри али болохоор һайжаруулха шухала.

Мүнөө манай орон доторшье, социализмын оронуудташье, бүхы дэлхэйн пролетаринарай дундашье агууехэ вождь Владимир Ильич Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэйнь ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр тэмдэглэхын тула ехэ бэлэдхэл хэгдэжэ байна. Энээнтэй дашарамдуулан, Ленинэй ажабайдалтай, ажал ябуулгатай залуушуулые дэлгэрэнгыгээр танилсуулха, ленинскэ уншалгануудые һонирхолтойгоор үнгэргэхэ гээшэ тон ехэ удха шанартай.

Тэрэшэлэн ВЛКСМ-эй 50 жэлэй ойдо бэлэдхэлтэй дашарамдуулан, комсомолой алдарта ажал ябуулгатай залуушуулые гүнзэгыгөөр танилсуулха, түрүүшын комсомолшуудтай, үнинэй коммунистнуудтай хөөрэлдөө эмхидхэхэ шухала.

Иимэ хэмжээ ябуулгануудай хүмүүжүүлхы ехэ удха шанартай байхань лабтай.

Тобшолон хэлэхэдэ, комсомолшууд болон залуушуулые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхын тула партийна организаци бүхэн, коммунист бүхэн үнэн зүрхэнһөө үүсхэл оролдолго гаргаха зорилготой.

ХҮНДЭТЭ ШАГНАЛ

...Ю. ТАСС-ай тусхай корр. ... нигэжэ дамжуулна:

...ын түрүү уран зохёолшо, ...ын ажал ябуулагша Хорхе ... гэгшэдэ «Арадуудай хоо...эб найрамдал бэхижүүлхын ...уласхоорондын Ленинскэ шан...тын баяр ёһололой суглаан ...бо.

...рамдалай Бүхэдэлхэйн Сове...тын, Колумбиин национальна ...тедэй профессор Хорхе Са...хы дэлхэй дээрэ эб найрам...тгаалха, бэхижүүлхын түлөө ... элитэ ехэ ажал ябуулһа... түлөө мүнөө жэл нимэ шаг...үртэһэн юм.

...оорондын Ленинскэ шан ол...гохо комитедэй даалгабаряар Борис Полевой Хорхе Саламеа гэгшэдэ лауреадай алтан медаль ба диплом барюулхадаа тобшохон үгэ хэлэжэ, амталан тайбан байдалай аша туһада шагнагдагшын хэһэн сусаршагүй ехэ хүдэлмэриие тэмдэглэбэ...

«Би тон омгорхолтойгоор энэ шагнал угтан абабаб, — гэжэ Хорхе Саламеа хэлээ. — Юундэб гэхэдэ, энэмнай эб найрамдал хамгаалхын түлөө Латин Америкын бүхы оронуудай, тэрэ тоодо Колумбиингшье, арадуудай ажал ябуулгада үгтэһэн сэгнэлтэ, дайн сэрэг үүдхэгшэ, мүн арадуудай ядуу түлюур байдалай шалтагаан болоогшо империализмда эсэргүү тэмсэлэй сэгнэлтэ болоно.

...ДЭМТЭДЭЙ КОНФЕРЕНЦИ

...СИБИРСК. (ТАСС). СССР-тэ ...лшэ хүсэ хэрэглэхэ гүрэнэй ... эмхидхэһэн, атомай элшэ ...талаар уласхоорондын агент...(МАГАТЭ) плазмын физикын, ...эглүүлагдэдэг термоядерна синтез шэнжэлэн үзэхэ уласхоорондын гурбадахи конференци академгородогой Эрдэмтэдэй байшан соо нээгдээ. 19 гүрэнэй томо томо физигүүд тэрээндэ хабаадана.

БҮХЭДЭЛХЭЙН IX ФЕСТИВАЛЬ ДЭЭРЭ

...ШҮҮЛЭЙ ҺАЙН ҺАЙХАН УРЯА...

...естивалиин делегадууд Тодор Живковтэй уулзаба

...шуулай, студентнүүдэй бү...ын фестиваль дээрэ «Болга...рад зонтой, эдир залуушуул...ай барисаанай үдэр» авгус...) боложо үнгэрөө. Фести...бэлдэһэн уласхоорондын ко...гэшүүд, мүн национальна ...шуулай хүтэлбэрилэгшэд тэ...түр Партиин байшанда суг...ндэ Болгариин Коммунис пар...ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, ... Министрнүүдэй Соведэй ...эгшэ Тодор Живковтэй уул...Ололобо.

... түбиин түлөөлэгшэдые Бол...газар дайда дээрэ халуун ду... угтажа, хүндэшэ ёһоор хан...нь түлөө Демократическа за...лай Бүхэдэлхэйн Федерациин ...нт Родольфо Мекини фести... хабаадагшадай бүлтанайнь ...өө үнэн зүрхэнэй баясхалан ...

...р Тодор Живков фестивалиин ...ишуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ ... нигэжэ хэлээ.

...Ианар Болгарида хүндэшэ ...о угтагдаһан тухай эндэ хэ... Манай арад зон нээрээшье ... юм. Зүгөөр гансал энээ...эргэнай дүүрэхэ бэшэ юм ааб ...стивалиин делегадуудай ойлгожо абаһан ёһоор, маанадай онсо хүндэшэ байһан ушарнай юуб гэхэдэ, Болгариин ажалшад, мүн эндэхи залуушуул бүгэдөөрөө «һаналаа нэгэдэлгын, эб найрамдалай ба хани барисаанай түлөө!» гэһэн үндэр дээдэ уряа гаргаһан фестивалиин һайн һайхан зорилгые гүнзэгыгөөр ойлгоно».

Мүнөө сагай уласхоорондын байдалда фестивалиин уряагай түүхэтэ удха шанартай байһые Тодор Живков тэмдэглэбэ. Социальна дэбжэлтын түлөө, арадуудай эрхэ сүлөөгэй, бэеэ даанхай байдалай түлөө хүдэлөөн улам ургадан дэлгэрнэ. Социалис оронуудта шэнэ байдал амжалтатайгаар зохёогдожо байнхай. Гэхэ зуура дайн сэрэгэй ба хархис хара хүсэнүүд толгойгоо ургажа байна бшуу. Тиимэһээ фестивалиин уряа һайн һайхан зорилготой болоно. Хүн түрэлтэнэй ерээдүйн һаруул һайхан байдалай түлөө тэмсэлээр амжалта туйлахыень эдиршүүлэй хуралдаанда хабаадагшадта Тодор Живков хүсэбэ.

Энэ уулзалгын урдахана Партиин байшан соо Тодор Живков ВЛКСМ-эй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Е. Тяжельников түрүүтэй Советскэ Союзай делегациин түлөөлэгшэдтэй уулзаһан байна.

...НИ БАРИСААНАЙ АЛЛЕЙ УРГАН ҺАЛБАРАГ!

...нэй наранай хадын сааһаа ...айдажа эхилхэтэй сасуу деле...ай байрлаһан «Гара Искыр» ... согтой солбон эдиршүүлэй ...хи нойрһоо үни һэринхэй ... Августын 1 «Болгариин арад ..., эдир залуушуултай хани ба...ай үдэр» гэжэ фестиваль дээ...эсхогдоһон юм.

...лгариин революционно, арадай ёһо заншалтай холбоотой газарнууд тээшэ хэдэ мянган хүбүүд, басагад шэглэн ошобод. Тиихэдээ тэдэнэр памятнигуудай дэргэдэ сэсэгүүдые табиба.

Мүнөөдэр Совет ороной түлөөлэгшэд Болгариин делегацида айлшалжа ерээ. Хани барисаата хоёр ороной залуушуулай үнэн сэдьхэлэй уулзалга болобо.

Өөрынгөө алдарта 50 жэлэй ойе тэмдэглэхээ байһан Ленинскэ комсомолдо Болгариин хүбүүд, басагад эдэ үдэрнүүдтэ эгээн һайн һайханиие хүсэнэ гэжэ Элир залуушуулай Димитровско Коммунис холбооной ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Иван Нанев энэ уулзалга дээрэ мэдүүлбэ. Манай совет үетэн нүхэдһөө үдэр бүри дүй дүршэл, зориг хаба халан абажа байдагбди гэбэ.

Совет делегациин үмэнэһөө ВЛКСМ-эй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Евгений Тяжельников үгэ хэлэхэдээ, хэдэн олон жэлдэ түбэг бэрхэшээл үзэжэ, мүн хамтааран шуһаа адхаруулжа бүхэлһэн агууехэ хани барисаагаа совет, болгар арадуудай гол ехэ илалтануудай нэгэн гэжэ тоолохо ёһотойбди гээд тэмдэглэбэ. Бидэнэр энэ арюун нангин хани барисаагаа хүндэлдэгбди, тэрэниие хэншье, хэзээшье эбдэжэ шадахагүй.

Энэ үдэр Совет делегациин зарим бүлэгүүд Софиин предприятинууд дээгүүр ябажа үзөө.

Бүхэдэлхэйн залуушуулай IX фестиваль олон мянган хүнэй хабаадалгатай жагсаал хэжэ, өөһэдыень хүндэмүүшэ һайнаар угтаһан нарата Болгарида зорюулаа. Фестивалиин түрүүшын табан үдэр эдиршүүлэй хуралдаанай болоһон ниислэл хотодо, Иван Вазовай ба Христо Ботевой, Димитр Благоевой, Георгий Димитровой түрэһэн орон нютагые хүндэлэлгын, дурлалгын мэдэрэлээр залуушуул нэбтэрээ. Тэрэ үдэр, августын 1-дэ, Софи бүри хүндэмүүшэ һайхан болоһондол үзэгдэбэ.

Василий Левскиин нэрэмжэтэ стадион дээрэ болоһон ехэхэн спортивно-уран һайханай найр наадые «Болгари барилга хэжэ, дуу дуулажа, хатар наадажа байна» гээд нэрлээ. Бүхэдэлхэйн IX фестивалиин табадахи үдэр иигээд дүүрэе.

Д. БОЧАРОВ,
И. ДОБРОТИНА,
И. ВЕКСЛЕР,
В. ЧАНТУРИЯ,
В. ЧУКСЕЕВ.
(ТАСС-ай тусхай корр.).

Софи, Августын 1.

Репортаж

САБШАЛАН ДЭЭРЭ ХҮЛГӨӨТЭЙ

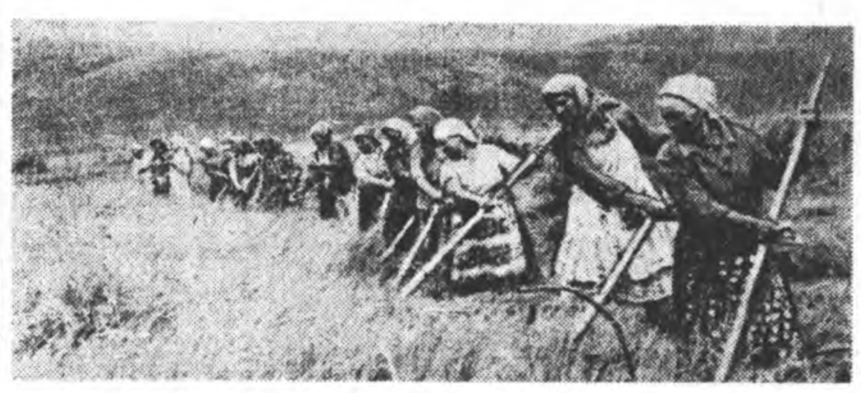

Мүнөө жэлдэ сагай уларил тогтууригүйшэг, үглөөнһөө хойшо наран айхабтар шангаар шаража байһан аад, үдэһөө хойшо гэнтэ аадар бороо адхаржа, үбһэ хуряалгын хүдэлмэридэ зарим тэды һаад тойбо татана.

Хэды тиимэ байбашье һаань, Суулгын совхозой отделенинүүд үбһэеэ эршэмтэй һайнаар хуряажа байна. Үнгэрһэн 13 хоног соо ажахыдань бүхыдөө 10,2 мянган центнер үбһэн һүрилэгдэбэ. Совхоз сооһоо гурбадахи отделениинхид үбһэ хуряалгынгаа хүдэлмэриие илангаяа эмхитэйгээр, урагшатай һайнаар ябуулна. Эндэ богони болзор соо 4600 үлүүтэй центнер үбһэн сомогдонхой.

Отделени соогоо Гомбо Дамбаевай даадаг 40 хүнһөө бүридэһэн үбһэшэдэй звено габшагай ажалаараа онсо шалгарна. Тус звенодо үнинэй бэрхэ механизатор Санжа Санжиев тусхай оньһон түхеэрэлгээр үбһэ сомоходоо, үлэрэйнгөө даабари ходо үлүүлэн дүүргэнэ. ((Зураг 1.) Тэдэнэр үдэр соо гурбан һүри бодхоодог.

— Бүхыдөө 15,2 мянган центнер үбһэ соможо абаха түсэбөө августын тэн болотор заабол дүүргэхэ зорилготойбди,—гэжэ звеное даагша Г. Д. Дамбаев хөөрэнэ.

Гашей нютагай хоёрдохи отделениин Ульян Болоневой хүтэлбэрилдэг бригада үбһэеэ ехэнхиинь гараар сабшана. Юуб гэхэдэ, эндэхи сабшалан гол түлэб уһа намаг газарта байдаг. Энэ отделенидэ үбһэниинь диилэнхидээ тракторай ехэ шарга дээрэ һүрилэгдэжэ, хэрэгтэй газартаа дары шэрэгдэжэ абаашагдана.

— Манай Гашейн отделениинхид үбһэ хуряалгадаа гарта хүлтөөрөө, үбгэн залуугүй булта эмхитэйгээр гарадаг зон юм,—гэжэ совхозой парткомой секретарь А. Ф. Плюснин хөөрэнэ.

Нээрээшье эндэ сабшалан дээрэнь харахада, 20-30, 40-50 наһатай эхэнэрнүүд гараар үбһэ сабшажа, зэлэ татан, хэниинь хэншье гэшэгүй зэргэ урматайгаар сабшажа ябаа һэн. (Зураг 2.) Эдэ гар хажууршад сооһоо А. Ф. Борисова, В. А. Носкова, Т. М. Антонова гэгшэд илангаяа габшагай шангаар хүдэлнэ.

Мүн эндэ бэрхэ механизатор В. В. Бобылев тракторай косилкаар үбһэ сабшахадаа 6 га даабаритай аад, үдэр бүри 7—8 га газарай ногоо алгадгүй унагаана. (Зураг 3.)

Үнгэрэгшэ хабартаа, зунай эхеэр совхозой луговодууд, механизаторнууд сабшалан дээрээ нилээд ехэ хүдэлмэри хээ. 2274 га газар хэдэн удаа уһалагдаа, наг шэбхэшье урдынхиһаа ехээр гаргагдаа. Байгша ондо түрүүшынхеэ эмхидхэгдэһэн тусхай оньһожоруулагдаһан отряд сабшалан дээрэ илангаяа ехэ юумэ бүтээгээ.

Эдэ бүгэдын ашаар бүхы сабшалан дээрэнь бараг һайн ургаса гаранхай. Мүнөө тэрэниие богони болзорто, эрхим шанартайгаар хуряажа абаха гээшэ гол шухала болоно.

Суулгын совхоз энэ жэлдэ хамта 30,7 мянган центнер үбһэ хуряажа, бүхы адууһа малаа тэжээлээр бардам хүрэхөөр хангахын түлөө социалис мүрысөөндэ оролсонхой.

К. ГАБАЕВ.
Авторай фото.

Мухар-Шэбэр.

БОРООГОЙ ҺААТУУЛБАШЬЕ...

Үе үе хура бороо орожо, зарим тэды һаатуулаашье һаань, Элһэтын-Ара болон Зүүн-Намаг гэжэ газарта хүдэлжэ байһан үбһэшэд богонихон болзор соо нилээд ехэ үбһэ һүрилжэ абаа.

Жэшээлхэдэ, луговод-пенсионер үбгэн Бата Осорович Шараповай даадаг звеногойхид гурбан һүри табяа гэхэ гү, али 300 гаран центнер үбһэ сомоод байна. Мүн механизатор В. М. Шаринай хүтэлбэрилдэг звено 400 үлүүтэй центнер үбһэ һүрилэнхэй.

А. ДОНДОКОВ.

Зэдын аймагай XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоз.

МҮРЫСӨӨНЭЙ ЭРШЭ ШАНГАДАНА

Бүхы үбһэ тэжээлээ богони болзорто, һайн шанартайгаар хуряажа абахын түлөө мүрысөе гэһэн Жаргалантынхидай үүсхэлые Чисаанын совхозой нэгэдэхи отделениин түрүү механизатор Дмитрий Грешиловэй даадаг оньһожоруулагдаһан бригадынхид һайшаан дэмжээд, Хэжэнгынгээ аймагай үбһэшэдые социалис мүрысөөндэ уряалаа һэн.

Энэ бригада гансашье мүнөө үбһэ хуряалгада хүдэлхэ бэшэ, түхэреэн жэл соо сабшалан һайжаруулха, ургасыень дээшэлүүлхэ хүдэлмэри хэхэ юм. Үнгэрэгшэ хабартаа даажа абаһан сабшалан дээрээ нилээд ехэ хүдэлмэри хээ. Хэдэ мянган тонно наг шэбхэ гаргаа, минеральна үтэгжүүлгэ оруулаа, хоёр-гурба дахин уһалаа. Энээнэй ашаар байгша ондо хабартаа, зунай эхеэр гандуушаг байгаашье һаань, бүхы сабшалан дээрэнь муу бэшэ ургаса гараа.

Мүнөө тус бригадын механизаторнууд үбһэеэ түлэг хуряажа байна. Эндэ хоёр трактор ногоо сабшана, үшөө хоёрынь тэрэниие тармана. Тиихэдэ тусхай нагшуурга-волокушатай хоёр трактор баал суглуулан зөөдэг юм. Үбһэ һүрилхэ оньһон түхеэрэлгэтэй үшөө нэгэ трактор бии. Тингэжэ үбһэ сабшалга, хуряалга, һүрилэлгэ хуу трактор, машинын хүсөөр хэгдэнэ. Бригадынхид арба хүрэхэгүй хоног соо 1000 центнер үбһэ һүрилөө.

Эндэ дүршэлтэй бэрхэ механизаторнууд Ендон Будажапов, Дамба Тудупов, Андрей Еремеев гэгшэд тракторай косилкаар үбһэ сабшаха, тармаха, хуряахадаашье үдэр бүриингөө даабари ходо 110—120 процент алгадгүй дүүргэдэг.

Тэрэшэлэн Хэжэнгын совхозой Бахлайтын отделениин үбһэшэдэй бригада (бригадирынь П. Гунзынов) баһал Сэлэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхозойхидой үүсхэлые дэмжээд, социалис мүрысөөндэ эршэмтэйгээр оролсонхой. Эдэнэр өөһэдынгөө арга боломжые хаража үзөөд, бүхыдөө 3350 центнер үбһэ абаха түсэбтэй һаа, тэрэнһээ хоёр дахин шахуу ехэ гэхэ гү, али 5025 центнер үбһэ богони болзорто хуряажа абаха зорилго урдаа табинхай. Сэлмэг наратай үдэрнүүдые һамбаашалан, габшагай шангаар хүдэлжэ, энэ бригадынхид 1100 гаран центнер үбһэ һүрилөөд байна.

Аймагай бусадшье ажахынуудта үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэри яһала урагшатай һайнаар ябуулагдана.

П. ЖАЛСАНОВ.

В.И. ЛЕНИНЭЙ ТҮРЭҺӨӨР 100 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

ДАЛАЙН СААНА ОШОҺОН БЭШЭГ

«Нүхэдүүд! 1905 оной революцида хабаадалсаһан, хожомынь танай орондо олон жэл ажаһууһан ородой нэгэ большевик минии бэшэгые танда хүргэһүүб гэжэ намда дурадхаба...».

50 жэлэй саада тээ американска хүдэлмэришэдтэ Владимир Ильич Ленинэй эльгээһэн бэшэгынь тиигэжэ эхилһэн байгаа.

Ленинэй хэлээшэ тэрэ большевик гэбэл,—минии эсэгэ, 1903 онһоо РСДРП-гэй гэшүүн Михаил Маркович Бородин болоно. Политическэ эмигрант боложо арбан жэлэй турша соо США-да байһан, Октябриин революциин һүүлээр партиин дуудалгаар 1918 оной июльдэ Россидаа бусажа ерэһэн.

Москва ерэһэнэйнь һүүлээр хэдэн хоноод, Бородиниие Владимир Ильич Кремльдэ урижа асараа һэн. В. И. Ленин Бородинтай 1905 ондо большевигүүдэй Таммерфорско конференцидэ, 1906 ондо—Стокгольмско нэгэдэлэй съездэ уулзаһан байгаа. Тэдэнэр хоюулан хоёр ушарта РСДРП(б)-гэй Ригын организациин делегадууд боложо һунгагдаһан юм.

Бородин Ленинэй олон асуудалнуудта харюусахадаа, США-дахи байдал тухай, Октябриин социалис революциие Американ хүдэлмэришэдэй ямараар угтаһан тухай, 1917 оной һүүлээр США-да хиирэһэн хархисуудай галзуу ааша тухай, Совет засагта, ород арадта эсэргүү кампаниин американ хэблэлээр үүдхэгдэһэн тухай, тэрэшэлэн ородой түрүү эмигрантнуудай ажаһуудал ба ажал, революциин болоһон дары тэдэнэй хашагдажа байһан тухайнь дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгөө бэлэй.

Ленин ехээр һанаагаа зобонги байгаа һэн гэжэ хожом намда, дүүдэмни эсэгэмнай хөөрөө һэн. Совет засагта харша американ хэблэлэй кампанидань зэбүүрхэһэн байба. Тэрэ кампаниие бузар булай, хорото ааша гэжэ нэрлэһэн байгаа.

Американ хүдэлмэришэдтэ тусхай бэшэг бэшэжэ, тэрээн дотороо Октябриин революциин бодото зорилгые, бүхы оронуудай, тэрэ тоодо США-гайшье, хүдэлмэришэнэй хүдэлөөндэ энэ хубисхалай ямар удха шанартайе тайлбарилха гэһэн бодол Владимир Ильичтэ Бородинтай хөөрэлдэхэ зуурань түрэһэн байба. Гэхэтэй хамта тэрэ бэшэг дотор американ империализмын бодото шарай балшыса элирүүлэгдэхэ, тиигээд американ хэблэлэй үүдхэһэн кампаниин үнэн шалтагаан бүхы американецуудта ойлгуулагдаха ёһотой гэжэ шиидхэгдэһэн байгаа.

1918 оной августын 20-до Ленин Бородиниие дахинаа дуудаад, бэлэн болгогдоһон бэшэгые американ хүдэлмэришэдтэ хүргэжэ үгэхэ болобош гэжэ хэлээ һэн. Шадаал һаа түргэнөөр абаашабал, һайн бэлэй гэжэ хэлэһэн.

Тэрэ бэшэг США-да хүргэгдэхэ, эрхэ бэшэ толилогдохо гээд, Бородин Ленинiие найдуулһан юм. Октябриин революци тухай үнэн үнэрые американ хүдэлмэришэн анги эрхэ бэшэ мэдэхэ, дуулаха байха гэжэ найдуулаа һэн.

Тэдэнэр халуунаар хахасаад, үглөөдэрынь, августын 21-дэ Михаил Маркович Бородин Финляндяар дайран Швеци ошожо, тэндэһээ Ленинэй бэшэгые Америкэ ябуулхаяа мордоһон байгаа. Таможенно гү, али хилын шалгалта, нэгжүүлдэ баригдахагүйн тула абамнай бодото бэшэгые, мүн нимгэн саарһан дээрэ буулгаһан хэдэн копинуудые чемоданайнгаа хажуу тээхи нюуса хармаан соо хабшуулжа нюуһан байба. Тэрэ нюуса хармаание өөрөө зохёоһон, түхеэрһэн байгаа.

В. И. Ленинэй бэшэгые Стокгольмһоо Нью-Йорк хүргэһэн түүхэ бүхэли домог болохоор юм. Ригэдэхи подполидо хамта байжа тэмсэһэн үнинэйнгөө нүхэр Петр Иванович Травинтай (партийна нюуса нэрэнь Слетов) эмиграциһаа Россидаа бусажа ябатарнь, Норвегиин ниислэл хото Ослодо эсэгэмни уулзажа, Ленинэй бэшэг абаад, США бусажа ошохыень тэрэниие үгэдөө оруулһан. Корабль дээрэ матрос боложо ороод, элдэб уршаг ушаралнуудта оро ороһоор США хүрэжэ ошоо бэлэй.

«Американ хүдэлмэришэдтэ зорюулагдаһан бэшэгэй» хажуугаар РСФСР-эй Конституциин текстые, РСФСР-тэ эсэргүү интервенциэ болюулха эрилтэтэйгээр президент Вильсондэ РСФСР-эй правительствын эльгээһэн нотын текстые Травин абалашалсаһан юм.

Джон Ридэй эдэбхитэй хабаадалгатайгаар тэдэ материалнууд бүхыдөө американ хэблэлдэ толилогдоһон байба. Нью-Йоркдо В. И. Ленинэй бэшэг Американ социалис партиин зүүн тала баримталагшадай орган—«Ангиин тэмсэл» гэжэ журналда, Бостондо—Джон Ридэй, Японой революционер Сэн Катаямын хабаадалгатайгаар долоон хоног бүри гарадаг «Революционно үе» гэжэ газетэдэ толилогдоһон.

Ленинэй бэшэгые Американ уншагшадай түйлай ехээр һонирхоһон туладань, тэрэниие «Ангиин тэмсэл» гэжэ журналһаа буулгажа, түсгаар дэбтэр болгон толилхо ушаргай бологдоо һэн. Хожомынь тэрэ бэшэг США, Франци, Англи, Германи ба Баруун Европын бусад оронуудай социалис, буржуазна хэблэлдэ нэгэнтэ бэшэ хэблэгдэһэн байха.

Британиин хаан засагта эсэргүү, үнэхөөр революционно дайнай ашаар лэ Холбоото Штадууд тогтоһон юм гэжэ американ хүдэлмэришэдтэ һануулаад, тэрээнһээ хойшо оройдоо 150 жэлэй үнгэрөөд байхада, Америкэ хэтэрхэдээ нэтэрһэн, амаараа гаратар баяжаһан, үсөөн миллиардернүүдэй ба ходол ядаржа байдаг түмэн, сая ажалшадай хоорондохи хамгүй ехэ илгаагай талаар бүхы оронуудай дундаһаа онсоржо гараһан байна гэжэ бэшэг соогоо Ленин тэмдэглээ һэн.

Холбоото Штадууд дэлхэйн нэгэдэхи дайнай үедэ баяжаһан юм гэхэ зуураа, орон бүхэнэй баяшуулые улам баяжуулһан, үгытэйшүүлые улам үгыруулһэн сэрэгэй «олзотой ашагтай» захилай буртаг бузарынь доллар бүхэндэ наалданхай гэжэ Ленин тэмдэглэһэн байдаг.

«Англиин гү, али Германиин дээрмэшэдэй алиниинь ехэ олзо эдишэдэ хүртэгшэ ааб, Англиин гү, али Германиин алуушадай хэниинь дэлхэйн һулабтар арадуудые түрүүн боомтологшоо ааб гэһэн тэмсэлдэ алуулһан 10 миллион, эрэмдэг дутуу болоһон 20 миллион хүнэй шуһан далайн дуһал доллар бүхэндэ дуһанхай»—гээд Ленин бэшээ бэлэй.

Агуу ехэ Октябриин социалис революциин арюун нангин зорилгые, бүхы дэлхэйн дэбжэлтэдэ тэрэнэй ямар удха шанартайе Американ хүдэлмэришэдтэ Ленин ойлгуулһан, Брестдэхи эбтэй ороолго тушаа американ ба англиийска буржуазин тарааһан хоб жэбые Россида революциин һүүлээр «террор, һандараал» болоно байна гэхэ мэтээр тэрэ буржуазин шалилдаһан худал хуурмаг һураг зэрбые балшыса элирүүлһэн байгаа.

«Манай революциин гаргаһан алдуу бүхэн тухай буржуазна хүдалмэ хэблэл бүхы дэлхэй дээрэ яба шуугаа татажа байг лэ...». Тэдэнэй бүхы дээрээ шуугаа гаргажа тэмдэглэдэг зүүн алдуу бүридэмнай 10.000 агуу ехэ баатар актнууд хүртэхэ юм»,—гэжэ бэшэг доторо баһа бэшэһэн юм. «Алдуунуудһаа айнагүйбди. Революциин эхилхэтэй зэргэ хүнүүд гэгээнүүд болошодоггүй. Үеын үедэ дарлагдажа ябаһан ажалша ангинууд революциие алдуугүйгөөр хэжэ шадахагүй. Буржуазна обществын хүүрые хуурсаг соо алдуугүйгөөр хадажа, газарта булахын аргагүй юм. Үхэдхэһэн капитализм үжэнэ, манай дунда илзарна, тиихэдээ сэбэр агаарые үхээрэй үнэрөөр гутаана. Манай байдалые бузарлана, шэнэ, залуу амидаралта юумэндэ хуушан, үжэнги, үхэнги юумэнэй мянга түмэн шүдэр тушаа үлгэхэеэ, шэргүүбшэлхэеэ һанана».

Эзэрхэг түримхэй дайнуудаа, хэһээлтын экспедицинүүдээ сагааруулан зүбтүүлхын тулада, Американ засаг баригшадай нялуун гоёор хөөрэлдэдэгыень Ленин түсгаар тэмдэглэһэн байна.

«Феодальна богоолшолгодо эсэргүү революционно дайнай жэшээ бүхы дэлхэйдэ харуулһан Американ арад зон үсөөхэн миллиардернүүдэй шэнэ янзын, капиталис, хулһэнэй богоолшолгодо ороһон, сүлөөлнэбди гэһэн шалтагаанаар 1898 ондо баян нохосуудай ашаг туһада Филиппиные дээрмэдэһэн, немецүүдһээ «аршалнабди» гэһэн шалтагаан урдаа барижа, Россин Социалис Республикые 1918 ондо дараһан хүлһэнэй алууршын үүргэ дүүргэдэг болоһон байба».

Американ империализмын эзэрхэг түримхэй политикын онсо өөрэ шэнжые тэдэ үгэнүүд сэсэн мэргээр харуулһан байна: эзэрхэг түримхэй ябуулга хэхэ шалтагаан ходо хубилжа, ондо ондоо боложо байдагшье һаа, үни хада бодомжолон зохёогдоһон дэлхэйе мэдэлдэ оруулха гэһэн империалис түсэбүүд урданайхидаал адли шууд бэелүүлэгдэдэг.

Өөһэдынгөө дээрмэдэхы зорилгые антикоммунизмаар, сүлөөтэ юртэмсые «коммунис аюулһаа» хамгаалха гэһэн үгэнүүдээр халхабша хэжэ, вьетнам арадта эсэргүү дай США-гай хэжэ байһан мүнөө үедэ түримхэйлэлгын шалтагаанууд тухай Ленинэй хэлээшэнь илангаяа зүйтэйгөөр дуулдана. Ондоо шалтагаан урдаа барииһаншье һаа, хуушанайнгаал политика бэелүүлнэ. Национальна талаараа бэеэ даадаг байхын түлөө вьетнам арадай тэмсэлые шуһанда шиихаха гэжэ оролдодог пентагоной захилнуудые дүүргэн, 50 жэлэй саада тээхидэл адляар, американ монополистнуу олон миллиард доллар оложо эдинэ. Тэдэ долларнуудтань баһал шуһанай сараа харагдана.

Норман БОРОДИН.
(АПН).

В. И. Ленин Н. К. Крупская хоёр А. И. Ульянова-Елизарова, М. И. Ульянова, Д. И. У[льянов] Г. Лозгачев гэгшэдтэй В.И. Ленинэй Кремльдэхи квартирада.
Москва, 1920 оной намар.
АПН-эй ...

СААШАНХИ ЗОРИЛГ... БҮРИ ХАРЮУСАЛГАТА...

Республикымнай промышленностиин хүдэлмэришэд табан жэлэй, мүн байгша оной түрүүшын хахад соо хэһэн ажалайнгаа үрэ дүн согсолжо, түйлаһан амжалтаа, шиидхэжэ шадаагүй асуудалнуудаа элирүүлжэ байна. Промышленностиин хүдэлмэриин үрэ дүн бүхы дээрээ һайн. Предприятинуудай коллективүүд табан жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө мүрысөөндэ оролсоод, урдаа табиһан зорилгоёо шиидхэжэ байна. Табан жэлэй үнгэрһэн хугасаа соо ямар амжалтын түйлагдаһан, үнгэрһэн жэлнүүдһээ ямар илгаатай байһан тухай хөөрэжэ үгэхыень манай корреспондент зарим предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэдтэ хандаһан байна. Тэдэнэй үгэһэн харюу доро толилогдобо.

Нарин сэмбын фабрикын ахалагша экономист М. Г. СЕМЕНЬКОВА: манай коллектив гүрэнэй түсэб, абаһан социалис уялгануудаа хараалагдаһан саг болзор соонь дүүргэдэг һайн һайхан заншалтай болонхой. Энэшье жэлэй түрүүшын хахад амжалтатайгаар түгэсхэгдөө. Продукци худалдаха түсэбөө 101,7 процент дүүргээбди, даабариһаа гадуур 477 мянган түхэригэй продукци үйлэдбэрилһэн байнабди.

Хахад жэлэй туршада 15 мянган метр сэмбэ бүд түсэбһөө гадуур нэхэгдээ. Жэшээлэн хэлэхэдэ, 14 тонно ээрэгдэһэн нооһон, 549 мянган киловатт-час электроэнерги, мүн халуун уурал, ондоошье юумэн алмагдаба. Нэгэ жэл соо 40 мянган түхэригэй алмалта үгэхэ уралан нарижуулгын дурадхал үйлэдбэрилэ нэбтэрүүлхэ гэһэн уялгамнай бүрин дүүргэдэжэ байна. Хахад жэлэй туршада 25,5 мянган түхэригэй алмалта хэгдээ. Ажалай бүтээсэ горитой ехээр дээшэлүүлэгдээ, продукциин шанар һайжараа.

Түйлаһан амжалтаараа һанаагаа амардаггүйбди. Урагшаа ходо дабшажа, шэнэ амжалтаар зоригжожо ябахада бүхы коллективтэ, хүн бүхэндэ аша туһатай гэжэ хэлэхээр. Тиимэһээ фабрикын хүдэлмэришэдэй олонхинь юрэнхы бэлэдхэлээ, эрдэм мэргэжэлээ саг үргэлжэ дээшэлүүлжэ байдаг. Үйлэдбэриин түрүүшүүл залуу хүдэлмэришэдые даажа абаад, тэдэниие дүй дүршэлдөө һургадаг, ажалай арга дүрэ заажа үгэдэг. Гадна түрүү дүй дүршэлэй һургуули, үйлэдбэриин техническэ курснууд фабрикада саг үргэлжэ хүдэлдэг юм. Тэндэ хахад жэл соо 250-аад хүдэлмэришэд һуража гараа.

Нарин сэмбын фабрика арад зоной хэрэглэмжын эд бараа гаргадаг. Совет арадай улам ургажа байгаа эрилтые хүсэд һайнаар хангахын тула һайн шанартай, гоё һайхан нарин сэмбэ, хэмэл утаһатай бүд нэхэхэ зорилго урдаа табинабди. Энэ асуудалда саг үргэлжын анхаралай хандуулагдажа байһанай ашаар наймаанда гүйсэтэй, хүнэй дура буляама сэмбэ бүд нэхэн гаргагдана.

Үйлэдбэриин олон түрүүшүүл ходо эрхим шанартай продукци үйлэдбэрилнэ. Тэдэниие нэрлэхэ болоо һаа, олон. Жэшээлхэдэ, сэмбэ нэхэдэг мэргэжэлтэй Агния Афанасьева табан жэлэй эхинһээ ходо һайн шанартай продукци гаргажа, даабариһаа гадуур 871 метр бүд нэхэһэн байна. Люба Королева даабариһаа гадуур аяар 2000 метр үлүүтэй сэмбэ бүд нэхэн гаргаа. Утаһа ээрэгшэд Александра Гриф, Анна Подорожная табан жэлэй эхинһээ хойшо ажалдаа нэгэшье голодоһо гаргаагүй, һайн шанартай утаһа ээрээ. Ульяна Рыжакова һайн шанартай продукци тушааха зуураа, 428 килограмм ээрэгдэһэн утаһа, 40 килограмм нооһо алмаһан байна.

Табан жэлэй дүүрэтэр ажалдаа шэнэ амжалта түйлаха, эрхим культуратай предприятиин нэрэ зэргэдэ хүртэхэ зорилго урдаа табябди. В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо зорюулһан шэнэ уялга манай коллектив абанхай. Эрхим культуратай предприятиин үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэхын тула комплексно түсэб-уялга зохёогдоо. Техническэ шэнэ дэбжэлтэ түйлаха, продукциин шанар улам һайжаруулха, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, коллективэй дунда хүмүүжүүлхы хүдэлмэри ябуулха олон хэмжээн энэ түсэб-уялга дотор хараалагдаа.

Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай түсэблэлгын таһагай начальник К. Я. БУХАЕВ: Комбинадай коллектив түсэбтэ табан жэлэй даабариие амжалтатайгаар дүүргэжэ байна. Үнгэрһэн 2,5 жэлэй хугасаа соо бүтээһэн ажал хэрэгнай торитойхон даа. Гүрэнэй түсэб, абаһан социалис уялга бодото дээрээ бэелүүлэгдэнэ. Комбинадай рудник, цехүүдэй хоорондо социалис [мүрысөөн] үргэнөөр дэлгэрүү[лэгдэнэ]. Энээнэй ашаар амжалта ... дана гэжэ хэлэхээр.

Совет засагай 50 жэл[эй ой] хүндэлэлдэ дэлгэрһэн со[циалис] мүрысөөндэ эрхим һайн ү[рэ дүн] харуулжа, КПСС-эй Ц[К], СССР-эй Верховно С[оведэй] Президиумэй, Министр[нүүдэй] Соведэй, ВЦС[ПС-эй] дурасхаалта Улаан тугта [хүртэ]һэн ушар коллективэ[ймнай] гаргаһан ажалай габьяа ... жэ тоологдоно. Хүдэлм[эри] үндэр шагналда хүртэһэнд[өө] машан, саашадаа амжалта[тай] бадхаха байһандаа батаар ... дэг болонхой.

1968 оной түрүүшын [хахад]дай үрэ дүн мүн лэ баяр ... түрүүлнэ. Вольфрамай, м[олибде]нэй концентрат абаха дааб[ари] ло үлүүлэн дүүргэгдээ. А[жалай] бүтээсэ дээшэлүүлхэ ... бари 103,4 процент дүүр[гэгдэһэн] байна. Хахад жэлэй турша[да] ... мянган түхэригэй олзо абта[а].

Табан жэлнүүдэй турша[да ком]бинадай үйлэдбэри хүгжэ[жэ] гэлхэгдэжэ байна. Үйлэдбэ[ри] һожоруулһанай, хүшэр хү[дэлмэри] усадхаһанай ашаар хахад ... туршада 140 хүн сүлөөлэ[гдэжэ] ондоо шухала участогууд ... бигдаа. Табан жэлэй эхинһ[ээ хой]шо шэнэ барилга олоор эрхи[лэ]жэ байнхай.

Манай комбинат байгша ... январьһаа түсэблэлгын боло[н эко]номическа урмашуулгын ... гуримла оронхой. Шэнэ ... коллективэймнай урда ... эрилтэ табяа. Үйлэдбэрэ ... ехэтэй болгохо, гол фонд ... зүбөөр хэрэглэхэ, элдэб ... бага болгохо, ажалай бүтээсэ ... шэлүүлхэ гэхэ мэтэ олон ... дал шиидхэжэ байнабди. ... бэреэ шэнээр эмхидхэхын ... тэнһээ нарин ингта ... хэгдэһэн юм. Энэ жэлэй ... шын хахадай даабариин ... тайгаар дүүргэгдэһэн ... энээниие гэршэлэн харуула... лэн болоһон продукци худа... хахад жэлэй түсэб 108 пр[оцент] дүүргэгдээд, түсэбһөө гадуу[р го]ритой ашаг олзо абтаа.

Манай коллектив табан ... даабариие болзорһоонь урид ... гэхэ арга боломжотой.

Иигэжэ республикымнай хоёр предприятиин хүдэлм[эришэд] табан жэлэй түсэбые урид дүүргэхэ зорилгоёо муу б[эшэ] бэелүүлжэ байна.

С. БАРДАМОВ

ХҮРШЭНЭРЭЙ ТУҺАЛАМЖААР

«Танай газаагуурхи яагаа сэнгэлиг һайхан, амаралтын газарайхи шэнги гээшэб?»—гээд Улаан-Үдэ городой Советскэ үйлсын 22-дохи номертой хашаагай үүдэ татажа ороһон хүн асуудаг юм. «Оролдодогойнгоо харюуда яһала зохид байдалтайгшабди. Газаахияа иимэ болгохын тула һайн дураараа нилээд хүдэлөө зон аабзабдилаа,—гэжэ тэндэ ажаһуугшад харюусадаг.— Айлай газаагуурхи хаанашье адли хаям даа, гоёлгыншье, жэмэсэйшье модо һуулгаад, сэсэг таряад, хойноһоонь харууһалха, уһалхада ургахал байха. Тиимэһээ городой зоной маанадта атаархаха юун байхаб? Айл бүхэн, олон дабхар гэр, квартал бүхэн газаахияа ногоорууха, сэсэг набшаар гоёохо аргатай».

Советскэ үйлсын 22-дохи номерто 11 айл бүлэ ажаһуудаг. Гэрнүүдэй газаахинь балайшье үргэн зэлдэгэр бэшэ, нарин аад, ута, хоёр захаараа ногоон набша намаагаар нахалханхай. Квартира бүхэнэй газаа модод, бургааһад, сэсэгүүд. Тэдэнэй дунда уляангир, таримал харганаан (акаци) мойһон, хасуури, сирень, мүн ранет, үхэр нюдэн, крыжовник, малина бии.

Ехэшүүлһээ гадна, үхибүүдшье таримал сэсэг, модондоо ехэл гамтайгаар, тон мэхэйгээр хандажа һурна. Газаахи ногоон талмай дээрэ багашуул томоотой зохидоор наададаг. Арба нэгэн айлай үхибүүд булта һургуулида һайн һурдаг, классһаа класста ородог, олон [illegible] хабаададаг юм.

Газаахиия ариг сэбэр байлгаха, гоёохо гэжэ хамтаараан оролдолгой айлнууд хоорондоо халуун барисаатай, бултадаа эбтэй эетэй, буряад, ород яһатан айлнууд ехэ [illegible] бэе бэеэ хүндэлэлсэн ажаһуудаг, нэн түрүүн хүгэдээ һайнаар хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ [illegible]—хайн һайхан заншалтай. Тэдэнэй хүдэлмэриин наһанай зон бултадаа ажалладаг, нэгэнэйшье талаһаа ардидахагүй, шууя гаргаха ушар үзэгдэнэгүй.

Хүршэ айлнуудай хүдэлмэришэд—пенсионернүүд хамтын хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаададаг. Жэшээнь, Петрова Анисья Григорьевна, Поздеева Мария Васильевна [illegible] хүүхэн, айл зоной эмхидхэгшэ байха. Мүн А. Г. Петрова ЛВРЗ-гэй ветерануудай хоорондо олон жэл дулаадаг, тиихэдэ М. В. Поздеева—Советскэ районой хүдэлмэриин таһагай үйлсын [illegible] эдэбхитэн юм.

Д. ТИХОНЬКИХ.

Ленинэй орденто Улаан-Үдын мяха-консервын комбинадай мастер М. Цибрий табан жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ мүрысөөндэ оролсоод, үдэр бүриингөө даабари ходо үлүүлэн дүүргэнэ. Тэрэнэй бүтээһэн продукци шанар һайнтай байдаг. Зураг дээрэ: М. Цибрий.
Н. ЕФИМОВЭЙ фото.

ҺҮ ҺААЛИНЬ ХОРОНО

Энэ зундаа хура бороо элбэгтэй байһан тула бэлшээриин ногоон һайнаар ургажа, үхэр малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ ехэхэн арга боломжо бии болонхой. Үдэртөө аяма халууншье болоногүй, мал бэлшээхэдэ эгээл таарамжатай. Энэ таарамжатай эрхэ байдал Хяагтын совхоздо ямараар хэрэглэгдэнэб?

Зунай һарануудта һү ехээр һаахын тула бүхы шухала хэмжээнүүд хараалагдаһан хэбэртэй. Һаалишадай суглаанууд үнгэргэгдэжэ, зунай һарануудта үнеэн бүриһөө 1000 литр һү һааха гэһэн социалис уялганууд абтаһан байгаа. Һаалиин фермэнүүд дээрэ социалис мүрысөөнэй гурим, һү һаалгаар үдэр бүриин дүн бэшэжэ байха хуудаһан эли газарта үлгэгдэнхэй. Үнеэдые үдэртөө гурба дахин һааха, түхэреэн сүүдхэ соо бэлшээхэ гэһэн заабаринуудшье гаргагданхай байна. Эдэ бүгэдээ бодото дээрэнь бэелүүлбэл, эндэхид һанаһандаа хүрэжэ шадаха байһаниинь арсашагүй. Харин үнэн дээрээ хэрэг байдалынь тиимэ бэшэ.

Хирааанай ба Хирааанай-Адагай һаалиин фермэнүүд совхоз дотороо түрүүлжэ ябана. Эдэнэй коллективүүд хахад жэл соо үнеэн бүриһөө 849—836 литр, зунай түрүүшын һарада 200 гаран литр һү һаагаа. Ажалынь эмхитэй, һү ехээр һаахын түлөө ехэ оролдолго гаргагдажа байдаг. Үнеэд һайнаар бэлшээгдэнэ, үдэртэ гурба дахин һаагдана. Зургаан һарада үнеэнһээ 1111—1066 литр һү һааһан һаалишад Ф. Ибрагимова, А. Урусова гэгшэд социалис мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ жагсана. Мүн эдэ фермэнүүдэй һаалишад О. Черноярова, Г. Шульгина, М. Тихонова, Р. Филимонова, Е. Казакова, Е. Дынжинова, А. Ямпилова гэгшэд зунай бэлшээриин үедэ һү һаалгаяа дээшэлүүлжэ, һара соо үнеэн бүриингөө һаамые 200 литрһээ дээшэлүүлэнхэй.

Теэд совхозой бүхы һаалишадай ажалай дүнгые хамтадхан хараха болоо һаа, голхорхоор байна. Табан фермын гурбаниинь гээгдэжэ ябана бшуу. Хилганатын, Мөөрөөшын, Дуреныи фермэнүүд зунай тунга ногоондо малаа бэлшээжэ байбашье, һү шэмыень горитой дээшэлүүлнэгүй. Эдэнэйл гэдэргэ татаһанһаа совхозынь жэлэй түрүүшын хахадта нёдондонойхиһоо бага һү һааһан байна.

Эдээндэ юун һаад хэнэб? Энээнэй шалтагааниие эмхигүй ажал, эзэн бэшэ ябадалһаа ондоогоор тайлбарилхын аргагүй. Жэшээнь, Дуреныи МТФ-гэй ажал хэрэг дээрэһээ харахадашье, гээгдэжэ ябаһан фермэнүүдтэ хамаатай ушар шалтагаан үзэгдэнэ. Май һарынхитай сасуулхада, зунай эхин һарада үнеэдэй һү шэмэ нэгэ хэды дээшэлһэн болобошье, саашадаа арьбатайгаар хубилһан юумэн үгы. Июль гараһанһаа хойшо түс фермын үнеэд хожоржо эхилээ бшуу. Хэрбээ энэ һарын түрүүшын арбан хоног дотор бүхыдөө 7255 литр һүн һаагдаһан һаа, хоёрдохи декадада 6900 литр һаагдаа. Фермэ дээрээ хододоо түрүүлжэ ябааша дүй дүршэлтэй һаалишад Е. Игумнова, С. Краснoярова, Н. Белоногова гэгшэдэй дүнгүүдэй декада бүхэндэ доошолжо байхада, бэшэ һаалишадай, бүхы фермын дүнгүүд хэды шэнээн уруугаа орожо байна гээшэб! Түрүүн фермэнь үдэртөө 800 шахуу литр һаагдадаг һаа, харин июлиин 20-һоо хойшо 650 литрһээ дээшэ гаранагүй.

Гол түлэб ажалай эмхидхэлэй һула дээрэһээ Дуреныи МТФ-дэ иимэ байдал тохёолдоно. Июль гараһаар үнеэдынь гурба дахин һаагдахаяа болёо юм ха. Ушарынь гэхэдэ, һаалишадай ээлжээгээр амархада тэдэниие һэлгэжэ хүдэлхэ хүн үгы. Туһалагша һаалишаниинь үбшэлһэн һаалишанай үнеэдые даажа абанхай. Совхозой хүтэлбэрилэгшэд туһалха хүниие эльгээхэ гэжэ найдуулһан аад, тэрэнь мүнөөшье болотор үзэгдэнэгүй. Һаалишад нэгэшье үдэр амарха аргагүйгөөр хүдэлнэ. Тиигээд ядарха сухархадаа үдэрынь үнеэдээ һаахаяа болео бшуу. Үнеэд хахад үдэрэй үеэр һаалгадаг гуримаа алдахалаараа һүеэ татангүй яаха юм. Гадна дээрэһээ эрилтэ һулараад, фермын ажалай эмхидхэл муудаад байхада, мал адуулагшад «хүсэд һаагдадаггүй үнеэдые» һайса бэлшээхэ гэжэ хододоо хэр оролдодог юм даа, хэлэхэнь бэрхэтэй. Асууха яахада, адуулагшад Вл. Краснояров, Н. Иванов гэгшэд үдэр һунигүй үнеэдээ бэлшээдэг хэбэртэйгээр хэлэнэ.

Саашадаа иигээд байбалнь Дуреныи МТФ-дэ нёдондонойхидоо адли, ядахадаа 1200 гаран литр һү һааханшье хэсүү болохонь. Тиимэһээ туһалха һаалишадые дары оложо табиха хойшолуулашагүй хэрэг гарана. Сүлөөтэй хүнэй олдоогүй һаа, ондоо арга боломжо бии ха юм. Хүүгэдэй сад-ясли нэгэ-хоёр һарын болзорооршье нээбэлнь, һаалишанта туһалха, үбһэ хуряалгада хабаадахаар эхэнэрнүүд үсөөн бэшэл хэбэртэй.

— Үбшэлһэн һаалишадай орондо шадаха зэргээрээ хүдэлжэ байнаб. Теэд багашуулаа орхихо аргагүй бэрхэдэгдэнэ,—гэжэ зургаан үхибүүдэй эхэ Дулма Бальчинова хэлэнэ бэлэй.

Сад-ясли нээжэ, гэрэй эзэн эхэнэрнүүдые ажалда хаба[адуулха]ха тухай совхозой хүтэлб[эрилэгшэ]шэд анхандаа һанаашалга ... энээнээ гурбан хоног дото[р] дүүлээдхихэ шиидхэбэри ... һан юм. Теэд халуун ... хаһа — үбһэ хуряалга ү... лээ, фермын һаалишад ... хүнүүдые хүлеэһээр эсэ[ээ]... юумые шиидхэхэ үүргэтэй ... сад-ясли нээгдэхэ юм бэш[э] ...

Мүн Мөөрөөшын фермэ[дэ] эдиин сагташье һүн багаар ... дана. «Үнеэднай хам[аагүй] юм гү, һүеэ татанхай ... даа»,—гэжэ отделениин ... ник Д. Ринчинова хэлэнэ. Шалтагаанинь үнэхөөр эм... гаа гү, али энээнэйнь саа... доо юумэн—эмхи гуримгүй ... дал далдалагдана гү, ха... бэрхэтэй.

Тобшоор хэлэбэл, һү ... ехээр һааха үнэтэй саг. ... арга боломжонь алдагдажа ... Колхозой хүтэлбэрилэгшэд ... тай хэмжээ абаха ёһотой. ... гээгүй һаа, нёдондонойх[идоо] адли һү һааха, гүрэндэ ху[дал]... ха түсэбөө совхоз баһал ... хэгүй аюул тохёолдохоёо ...

Д. ДУГАРО[В],
манай ко[рр.]
Хяагтын аймаг.

ТҮМЭР ЗАМШАДАЙ БҮХЭСОЮЗНА ҮДЭРЫЕ УГТУУЛАН

...лаан-Үдэ станцинн хүдэлмэришэд, алба хаагшад өөрынгөө hайндэрые ажалай бэлэгүүдээр угтана. ...р II кварталайнгаа даабари үлүүлээ. Ашаа шэрэхэ түсэбөө 110,3 процент, ашаа буулгаха түсэ... 105,8 процент дүүргээ. Зураг дээрэ: 6-дахи түб постын эрхим сигналист Иван Григорьевич Со-...

А. МАНТАЕВАЙ фото.

ХИНАГШЫН ХУРСА НЮДӨӨР...

Мал үүсэлдэг заводой гол үүдэндэ аажамханаар алхалhаар ерэбэ. Хүдөөгэй пунктнуудhаа эльгээгдэhэн хэбэртэй малай обоо бухал жүлдэ, гэдэhэн газар дээрэ хаа хаанагүй хаяатай хэбтэжэ байhые харахадаа, нүхэр Банзаровай шарай гансата барагар болошобо. «Энэ хайран гүрэнэй зөөри үшөөл нэгэ үдэр иигэжэ байбал, гутахань, хэндээшье хэрэггүй болохонь гээшэ. Энэ бэеэрээ хэмжээ абхуулха болоо»—гэжэ мяханай комбинадай арадай хиналтын бүлэгэй түрүүлэгшэ эрид шиидэбэ.

Уданшьегүй комбинадай ахалагша инженерэй кабинет соо шанга хөөрэлдөөн гараба. Арадай хинагшадай эрилтээр мал үүсэлэлгын заводой директор В. Ройтберг, үйлэдбэри-ветеринариин хиналтын таhагай начальник нүхэр II. Загузин болон бусад гүрэнэй зөөридэ эзэн бусаар хандажа байhанайнгаа түлөө нилээд улайба, сайба, хойтодоо иимэ ябадал гаргахагүйбди гэжэ үгэеэ үгэбэ. Тэрэ гутахаяа байhан малай дотор мяхан дары заводой цехтэ абаашагдажа буйлуулагдаба.

Түүхэй эд хэрэгсэлдэ hалан муугаар хандаhан энэ баримтаhаа уламжалан, арадай хиналтын эдэбхитэд элдэб материал, түүхэй эд гутаангүй, hайнаар хадагалжа байха тухай эрилтэ комбинадай хүтэлбэрилэгшэдэй урда табиhан байна. Тэдэнэрэй дурадхаhанай ёhoop, комбинадай барилгын таhаг мүнөө үень саарhа, картон хадагалха hарабша хэжэ байнхай.

Комбинадай завод, цехүүдтэ хэр хэм соонь электрын хүсэн, уhан гаргашалагдана хаб гэжэ арадай хинагшад шалгаа. Үлүүсэ ехээр, хии тала руу уhанай гаргашалагдадаг, гоожодог, адхардаг шалтагуудые балшыса элирүүлбэ. Тэдэнэрэй хэhэн шалгалтын материал комбинадай барламал газетэдэ толилогдоhон, hүүлээрнь үйлэдбэриин зүблөөнүүд дээрэ зүбшэн хэлсэгдэhэн юм. Тиигэжэ уhа алмаха тушаа эрид хэмжээнүүдэй абтаhанай ашаар комбинат урданайхида орходоо hарэ бүри 50 мянган кубометр уhа багаар гаргашалдаг болоо. Энэниие мүнгэндэ оруулжа тоолобол, нилээдгүй ехэ алмалта боложо үгэнэ.

Уhанай гаргаша шалгаха зуураа, арадай хинагшадай хёрхо нюдэн баhа иимэ нэгэ дутагдал элирүүлбэ. Техническэ зүйлнүүдые гаргадаг цехтэ үйлэдбэриин техническэ үнэтэ зүйлнүүд, тодорхойлон нэгыень дурдахада, доторой тоhо өөхэн угаадаhантай урдалсажа ябашадаг байба. Яахадаа тиигэнэб гэжэ арадай хинагшадай наринаар шалгахадань, аппаратчик нүхэр Гаркаев эндэ зэмэтэй байба. Администрациин зүгhөө тэрээндэ хэhээлтын хэмжээн абтаhан, элдэб техническэ зүйлнүүдые гаргахадаа үйлэдбэриин үлөөдэhэ hайнаар ашаглаха тухай асуудал комбинадай бүхы заводуудай цехүүдтэ хүдэлмэришэдэй суглаанууд дээрэ зүбшэгдэhэн, тодорхой хэмжээнүүд хараалагдаhан байна.

Гүрэнэй кооперативна зөөри химгадан арьбалха талаар республика доторнай ниитын харалгын эхилhэнhээ хойшо Улаан-Үдын мяха-консервын комбинадай арадай хинагшад шалгалтынгаа хүдэлмэри улам эдэбхижүүлэн хүдэлжэ байнхай. «Социалис эд зөөри үрилтэ хоролтоhоо хамгаалха талаар партийна организацинуудай зорилгонууд» гэhэн асуудал комбинадай коммунистнуудай хамтын нээмэл суглаан дээрэ хэлсэгдээ юм. Комбинадай директор нүхэр Горобецой хэhэн элидхэл зүбшэн хэлсэhэн коммунистнууд, партийнабэшэ эдэбхитэд, арадай хинагшад ниитын харалга амжалтатайгаар үнгэргэхын тулада дэлгэрэнгы хэмжээ ябуулгануудые хараалаад, тэдэнээ мүнөө бодото дээрэнь бэелүүлхые оролдонод.

...Ажалай халаан дүүрэбэ. Хүдэлмэришэд гэр гэртээ харижа амархань. Харин арадай хинагшад яаранагүй. Тэдэнэр мүнөө ээлжээтэ шалгалтадаа гарахань. Ямар цехэй, участогай электрын гал носоолготой зандаа, уhанай кран hула орхигдоhон байнаб гэжэ хинагшадай хёрхо нюдэн адаглахань. Үглөө үглөөгүүрнь заводой проходной будка соо «Арадай хинагшын дохёо» гэжэ шэнэ «сахилгаан» няалгаатай байжа магад. Электрын хүсэнэй киловатт-час, уhанай литр бүхэниие алмахын түлөө бүхы комбинадайхидай шууд шангаар тэмсэжэ байхадань, электролампочкаяа унтарахаяа уhанай кран мушхахаяа «мартаhан» зариманай ханын газетэдэ бэшүүлшоод, зуруулшоод, нүхэдэйнгөө урдаhаа харахадань ямар эшхэбтэр бэ?

...Хяhалта, алмалтын түлөө тэмсэгшэдэй шалгалта үргэлжэлhөөр.

Г. ХАРЧЕНКО.

ХЯАГТЫН АЙМАГТА

...И. ЛЕНИНДЭ ЗОРЮУЛАГДАhАН ВЫСТАВКЭНҮҮД

...Хяагта хотын түбэй библиоте... ...хүдэлмэрилэгшэд В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойдо зо...рюулжа, уран гоёор шэмэглэгдэ...эн номой, үнгэтэ зурагуудай выставкэ нээгээ. Эндэ табигдаhан «Ле...нин — Совет гүрэнэй үндэhэ hуу...ри табигша», «Ленин ба Агууехэ ...Октябриин революци» гэhэн ...стендүүд хүнэй зүрхэ сэдьхэл ...хүдэлгэмөөр бүтээгдэнхэй.

Мүн тиихэдэ Хүдэри-Сомоной ...библиотекынхид суута уран зу...раашад И. Бродскиин, В. Серовой, ... Жуковай агууехэ вождиин ...амидаралые уралан зураhан ...үнгэтэ зурагуудай, плакадуудай ...выставкэ нээжэ, харагшадай зүг...hөө баяр баясхаланда хүртэhэн ...байна. Мүн эндэхи библиоте...кын бүлэг хүдэлмэрилэгшэд hаяын ...сааранууд... холын хонишод, мал...шадай отара, гүүртэнүүдээр яба...жа, В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 ...жэлэй ойдо зорюулагдаhан уншаг...шадай зүблөөнүүдые, хөөрэлдөө...нүүдые үнгэргэхөөр бэлдэжэ байн...хай.

ХАЖУУРАЙ ХАНХИНААН ТАhАЛДАНАГҮЙ

Үнгэрhэн июнь hарын hүүлээр ороhон хура бороогой удаа аймагаймнай ажахынуудай хүдэлмэришэд, малшад нэгэн доро үбhэ хуряалгаяа эхилhэн юм. Тэрэ гэhээр үдэр бүри сабшалан дээрэ ута гонзогор hүринүүдэй, бухалнуудай жэрылдэхэнь олошоржо байнхай. Үбhэ хуряалгаяа эмхитэйгээр эхилhэн Хяагтын совхозой хүдэлмэришэд нэн түрүүн уhанай үерта абтахаар доро газарайнгаа сабшалан сабшаад, hүрилжэ байна. Мүн тиихэдэ аймаг дотороо эгээл түрүүлэн Хираанай адагай үбhэ шэд «Буряад үнэн» газетэдэ толилогдоhон үбhэ хатааха шэнэ онол арга хэрэглэhэн байна. Зүгөөр түрүүшынь туршалга тэдэниие голхороогоогүй. Тиимэhээ бусад ажахынуудайнь үбhэшэд энэ шэнэ түхэлэй онол аргые үргэнөөр нэбтэрүүлжэ байнхай.

Үшөө тиихэдэ «Дружба», «Заря» колхозуудай үбhэшэд ниитынгээ адууhа малда хүсэд хүрэхөөр үбhэ тэжээл хуряалгаяа эмхитэйгээр ябуулна. Жэшээбэл, «Дружба» колхозой луговод А. Колодиной уhалhан, үтэгжүүлhэн сабшалангhаа гектарай дунда зэргээр 20—25 центнер үбhэн хуряагдана. Мүнөө энэ колхозой үбhэшэд түрүүшын зуу гаран hүритэй болоо.

ШЭНЭ ГАЗАР ЭДЛҮҮРИЛНЭ

hаяшаг Хяагтын «Сельхозтехникэ» нэгэдэлэй тусхай оньhожоруулагдамал отряд hөөг бургааhанда дарагдашанхай Хүсөөтын олтирогой 76 гектар талмай сэбэрлэhэн юм. Тиигэжэ «Заря» колхозой таряашад зелёнко тариха үшөө нэгэ үрэжэл hайнтай шэнэ газар элдүүрилхэ болоо.

АЛТАЙН «ДАЛАЙ» ДОЛГИЛХОЁ

Алтай hуурийнай дэргэдэ Хүдэриин уhанай ажахын бүлэг хүдэлмэрилэгшэд 1 миллион кубометр уhа багтааха үшөө нэгэ сөөрэм барижа байна. Энэ водохранилищи Хүдэриин совхозой 300 гектар таряалангай, 70 гаран гектар сабшалангай талмай тунгалаг уhаараа ундалуулха юм. Тиимэhээ мүнөө эндэ томо тракторнуудай, экскаваторнуудай, самосвал машинануудай хүнхинөөн, хүдэлмэришэдэй согтой хүхюун зугаа таhалданагүй.

Г. ЧЕРНЫШЕВ.

АЖАЛhАА ТУНХАРИДАГГҮЙ ХҮН

Хурса шарайтай, елэлзэhэн түхэреэн нюдэтэй эхэнэрые МООН-ой физио-терапевтическэ таhаг соо үдэр бүхэндэ хаража болоно. Надежда Степановнае хараhан хүн дала наhа гүйсэhэн эхэнэр гэжэ яашье хэлэхэгүй байха. Урдаhаань харахада hураггүй залуу шэнги үзэгдэдэг. Тэрэ хүн бүхэндэ урин налгайгаар хандадаг, ходоодоо энеэбхилжэ ябадаг зантай юм. Өөрынгөө хэжэ байhан ажалда хизааргүй дуратай.

Үни хада дуратай ажалаа орхижо, пенсидэ гараха болобошье, Надежда Степановна мүнөө хүрэтэр хүдэлhөөр зандаа.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаададалсаhан үдэрнүүдыень дурсангүй гарахын аргагүй. Юуб гэхэдэ, дайнай эхилhэн түрүүшын үдэрhөө хойшо совет сэрэгшэдэй ами наhые абархын түлөө бүхы хүсэ шадалаа гаргадаг hэн. Нэгэтэ хүшэр хүндөөр шархатажа, ехээр шуhаяа гээhэн сэрэгшые харахадаа, нүхэр Богословская өөрынгөө шуhые үгэхэ гэжэ эрид сэхээр шиидээ hэн. Энэ үедэ түрэhэн хоёр хүбүүдынь ээзгүй hанаандань ороо ёhотой. Эхэтээ адли байлдаанай түрүү зэргэдэ урагшаа дабшажа ябаhан хүбүүдынь дайшалхы габьяа тухайгаа нэгэнтэ бэшэ эхэдээ дуулгадаг байгаа. «Хэрбээ минии хүбүүнэй иигэжэ хүндөөр шархатаад хэбтэхэдэнь, хэн нэгэнэй туhаламжа үзүүлээгүй hаа, ямар байлтайб?»—гэжэ эхынь зосоо хаха эсхэн ороодхёо. Эгээл тэрэ үдэрhөө эхилжэ Надежда Степановна донор болоhон намтартай.

Мүнөө манай Эхэ ороной алишье хизаар буланда Надежда Степановнагай хүсөөр эдэгэжэ, ерээдүй тээшэ эрмэлзэн ябаhан хүнүүд хэды олон байгаа ёhотой. Нүхэр Богословскаятай хөөрэлдэхэдэ иигэжэ мэдүүлнэ:

— Түрүүшын санитарна частьнуудай бии болгогдожо эхилхэдэ би тон ехээр баярлаа агша бэлэйб. Үбшэлhэн зониие баярлуулхын түлөө хэды шэнээн оролдодог байгаа гээшэ hэмбибди. Шалаяа ялайштарнь угаадаг, сэмсэгэр сагаан шторнуудые сонходоо үлгэдэг, нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, үбшэнтэнэй хэбтэhэн таhагые хэзээдэ арюун сэбэр байлгаха гэжэ оролдодог hэмди. Амаралтын үдэр бүхэндэ түрэл хотоёо болбосон түхэлтэй болгохын түлөө воскресенигүүдые үнгэргэдэг гуримтай hэмди.

Эдэ үгэнүүдые Надежда Степановнагай хэлэхэдэ, елэлзэhэн нюдэнүүдынь зулгы урихан болоодхидог.

Надежда Степановнагай хүдэлжэ байhан физио-терапевтическэ таhагта орожо гараhан хүн бүхэн баяр баясхалан хүргэдэг. Энэньшье гайхалгүй. Юуб гэхэдэ, үбшэнтэн бүхэнэй зүрхэнэй «түлхюур» оложо шададаг. Эгээл тиимэhээ hанамжа дурадхалнуудай дэбтэр соо гансахан лэ баясхалан хүргэhэн мэдүүлэлнүүдэй бэшээтэй байдагынь гайхалгүй.

Гуша гаран жэлэй турша сэ Надежда Степановна медицинскэ хүдэлмэрилэгшөөр хүдэлхэ зуураа, олон тоото Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагдаhан, үнэтэ шанда хүртэhэн. Энэ үндэр наhатай Надежда Степановнагай үшөө олон жэлдэ энхэ тайбан ябахыень, үндэр амжалта туйлахыень хүсэхэ байнабди.

Г. БОРИСОВА.

КОЛХОЗУУДАЙ ЗАХИЛ

Информаци дамжуулдаг шухала зэмсэг—газетэ, журналнуудые хүн зон олоор захижа уншадаг болонхой. Баргажанай аймагай колхоз, совхозуудта, эмхи зургаануудта энэ жэл хэблэл захилга бүришье эдэбхитэй байгаа. Баргажанай хэлхеэ холбооной хэблэлэй агентствын начальник М. А. Смирнова энээндэ ехэ үүргэтэй.

Хэблэл тарааха хэрэг hайжаруулхын тулада нүхэр Смирнова эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулhан байна. Хэблэл тараагшад, почтальонуудта ехэ хүдэлмэри хүүлэдэг, мүн энэ хэрэгтэ туhалха соведүүд байгуулагдадаг юм.

Эдэ бүгэдэнэй ашаар байгша оной хоёрдохи хахад жэлдэ хэблэл захилга hайнаар үнгэрөө. Нёдондоной энэ үеынхиhөө 1637 хэhэг элдэб хэблэл олоор захигдаhан байна. Уланай отделени хэблэл тараалгаар түрүү hуури эзэлнэ. XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд бултадаа хэблэл захижа абана. Зарим колхознигууд 8—10 ондоо газетэ, журнал захинхай. Мүн Аргатын хэлхеэ холбооной хүдэлмэрилэгшэд hайн үрэ дүн туйлаа.

Н. ХАЗАГАЕВ.

МОНГОЛОЙ МҮНӨӨ ҮЕ САГАЙ ИСКУССТВО

...эйтэй арадуудай искусства... гүрэнэй музей соо нээгдэhэн ...вкэ соо Монголой мүнөө үе са...искусство харуулагдаhан байна. ...мэргэжэлтэй уран зураашад ...мүн арад зоной дундаhаа өөhэ...ргэн гараhан шадабаританай ...шахуу зохёол выставкэ дээрэ ...данхай. Энэ хадаа уран зура..., графика, скульптура, торгон ... уран гоёор угалзатуулан оёлго, модон дээрэ hиилэлгэ гэхэ мэтэ болоно.

Монголдохи социалис шэнэ байдал, совет ба монгол арадуудай хани барисаан выставкын гол темэнь болоно.

Октябриин революциин 50 жэлэй ойдо зорюулжа Монголой уран зураашад бүхы экспонадуудыень бэлдэhэн байгаа.

(ТАСС).

...ПЯ-гай ДОЛООДОХИ ПЛЕНУМ

...КИО. (ТАСС). Японой Коммунис... партиин Центральна Комитедэй ... пленум июлиин 29-hөө 31 ...тэр Токидо болоо гээд «Акахата» ... августын 1-дэ мэдээсээ. ...ай ЦК-гай тэшүүд, КПЯ-гай ...ай гэшүүндэ кандидадууд, ...-гай ЦК-гай Центральна шал...гын комиссиин тэшүүд пленумэй ...ажаридэ хабаадаа.

«Японой парламентын дээдэ палатада болоhон hунгалтын дүнгүүд. манай партиин түрүүшын ээлжээнэй зорилгонууд» гэhэн асуудалаар КПЯ-гай ЦК-гай Президиумэй элидхэлые, тэрэшэлэн КПЯ-гай ЦК-гай Президиумэй түлөөлэгшын хэлэhэн түгэсхэлэй үгые пленум нэгэн дуугаар hайшаагаа.

„МОСКВИЧ" МАЛАЙЗИДА ХУДАЛДАГДАДАГ БОЛОО

...АЛА-ЛУМПУР. (ТАСС). Совет ...ой «Москвич» гэжэ автомашина... далхэйн 50 шахуу орондо ху...дадаг. Ойрын hаранuудта эдэ ...нууд Малайзиин харгынуу... түйлдэдэг болохонь. Тус ...до «Москвич» гэжэ 300 автомо... худалдан үгэхэ тухай хэлсээн ... hаяхан баталагдаа.

Совет ороной автомобильнуудые техническэ талаар хантаха, Малайзиин томо городуудта хангалгын станцинуудые байгуулха тухай хэлсээн, тэрэшэлэн Малайзиин автомеханигуудые Советскэ Союзда бэлдэхэ тухай хэлсээн нэгэн доро баталагдаа.

АРАБ ПАТРИОДУУДАЙ ДАЙШАЛХЫ ХЭРЭГҮҮД

...ИР. (ТАСС). Израилиин булим...шалта араб патриодууд шанга ...үсэлтэ хэhэн зангаараа. Үн... hарын hүүл багаар партиза... хэдэ хэдэн амжалтатай ябуул...ые хээ. «Аль-Асифа» гэжэ ...тинскэ организациин эндэ та... коммюнике соо мэдээсэгдэhэ... ёhoop, Эль-Конта шадарай хар... дээрэ патриодуудай булаhан минэ дээгүүр тарахадаа, Израилиин сэрэгэй хоёр машина тэhэрээ. Хэдэн солдат ба офицер алуулhан, шархатаhан байна. Буудалдаанай болоходо нэгэ партизан шархатаа.

Июлиин 30-да Израилиин сэрэгэй лагериие ракетэнүүдээр буудаhанhаа уламжалан, сэрэгэй hомо хэрэгсэлэй байдаг склад, ажаглалтын пункт усадхагдаа, дайсанай 12 солдат шархатаа.

ЛАОСТО БУУДУУЛАН УНАБА

...АНОЙ. (ТАСС). Луангпрабанг ...нциин далайн нюруудhаа 1140 ...дэр халаха байлдаануудые ..., Лаосой патриотическа хүсэ...эй сэрэгшэд июлиин 18-да хоёр ...кан бомбардировщигые буу... унагаагаа гээд Патет-Лао агентствын дамжуулгаhаа үндэhэлэн, ВИА агентство августын 1-дэ мэдээсээ.

Бүхы дээрээ Лаосто 818 американ самолёт буудуулан унагаагдаа гээд агентство мэдээсэнэ.

МОЗАМБИГАЙ БЭЕЭ ДААНХАЙ БАЙДАЛАЙ ТҮЛӨӨ ТЭМСЭЛШЭДЭЙ СЪЕЗД

...АР-эс-САЛАМ. (ТАСС). Мозам...е сүлөөлхын түлөө национальна ...тын штаб-квартирын эндэhээ ...эhэнэй ёhoop, Португалиин ко...заторнуудай дарлалтаhаа сү...хын түлөө мозамбик арадай тэм...е хүтэлбэрилдэг энэ партиин съезд hаяхан эндэ болоо. Фронтын түрүүлэгшээр Эдуардо Монгдане гэгшые съезд дахяад hунгаа. Колонизаторнуудhаа сүлөөлэгдэhэн Мозамбигай газар дээрэ съезд болоhон байна.

ТЕЛЕФОН · ТЕЛЕГРАФ · РАДИО

ХИЛЫН ЦААНАhАА

ИРАГАЙ ШЭНЭ ПРАВИТЕЛЬСТВО

БЕЙРУТ. (ТАСС). Ирагай президент, зэбсэгтэ хүсэнүүдэй главна командалагша Ахмед Хасан Бакр шэнэ правительство байгуулаа. Багдадай радиогой мэдээсэhэнэй ёhoop, шэнэ кабинедтэ оборонын министр генерал Хардан Такрити, дотоодын хэрэгүүдэй министр генерал Махди Салех Аммаш премьер-министрэй орлогшонуудаар hунгагдаа. Гадаадын хэрэгүүдэй министрэй тушаалда Абдель Керим Шехли, финансын министрэй тушаалда Амин Абдель Карим, культурын ба информациин министрэй тушаалда Абдалла Саллум гэгшэд hунгагдаhан байна.

ДЖОНСОНОЙ ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИ

ВАШИГТОН. (ТАСС). Гэнтэ зарлагдаhан пресс-конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ, президент Джонсон иигэжэ мэдүүлээ: ДРВ-е бомбодолго үргэлжэлүүлэгдэхэ. «Сэрэгэй нэмэлтэ хэмжээнүүдые» США абажа шадаха гээд Джонсон хэлэhэн энэ үгэ соогоо тэмдэглэhэн байна. Тиихэдээ «Дайсад хүсэеэ ехэ болгоно», «үргэлжэ ехэ добтолгодо бэлдэнэ» гээд Джонсон баталан хэлээ. «Сэрэгэй нэмэлтэ хэмжээнүүд» гэhэн үгэнүүдээ пресс-конференци дээрэ Джонсон тайлбарилаагүй.

США-да НЕГРНҮҮДЭЙ ҮЙМӨӨН БОЛОНО

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Граждан эрхын түлөө тэмсэдэг негрнүүдэй, пуэрториканецуудай хэдэг ябуулганууд американ городуудай (тусхай газарнуудта) геттонүүдтэ боложол байhаар.

Сиэтл городой негрнүүдэй hуудаг районой үйлсэнүүдтэ бүхэли hүниин турша соо хүн зоной демонстраци болоо. Үүр сайжа байхада тэдэниие полициинхид намнан тарааhан байна. 18 хүн арестовалагдаа.

Харуулай мэнэ hаяхан болюулагдаhан Гейридэ (Индиана штат) дахяад буhалгаан болоо. Полициинхид 230 хүниие арестовалаа. Агентствэнүүдэй мэдээсэhэнэй ёhoop, зургаан хүн шархатаа.

Негрнүүдэй ударидагшадые хаалтаhаа сүлөөлхэ эрилтэ хэhэн демонстраци Гейнсвиллдэ болоо.

ХЭЛСЭЭН ҮРГЭЛЖЭЛhӨӨР

ПАРИЖ. (ТАСС). Правительствын ба эзэд баяшуулай түлөөлэгшэдтэй тон томо профсоюзна нэгэдэлнүүдэй түлөөлэгшэд Франциин социальна хэрэгүүдэй министерствэдэ июлиин 30-да уулзаа. Профсоюзуудай ажал ябуулгые эзэд баяшуулай хуулитаар мэдэрэлгэтэй холбоотой асуудалнууд уулзалгын үедэ зүбшэн хэлсэгдээ.

Профсоюзай түлөөлэгшэдэй, эзэд баяшуулай болон правительствын түлөөлэгшэдэй хоорондохи түрүүшын уулзалга забастовочно хүдэлөөнэй үргэнөөр дэлгэржэ байха үедэ Парижда май hарада болоо hэн. Энэ уулзалгын дүнгүүдые гаргаhан «Гренельскэ протоколой» хабсаралта соо тус уулзалга үнгэргэхэ тухай шиидхэбэри бэшэгдэhэн байгаа.

Али али талын түлөөлэгшэдэй зүбшэн хэлсэhэн асуудалаараа hаналаа мэдэлсэhэн июлиин 30-най хэлсээн сентябриин эхеэр үргэлжэлүүлэгдэхэ байна.

ЖУРНАЛИСТНУУДЫЕ АЖАЛhААНЬ ГАРГАНА

ПАРИЖ. (ТАСС). Франциин радио болон телевидениин хэдэ хэдэн хүдэлмэрилэгшэдые «хороохо» тухай мэдээсэлые Франциин журналистнууд hанаагаа зобон угтаhан байна. Энэ «хороолго» тухай Министрнүүдэй Соведэй июлиин 31-нэй заседани дээрэ соносхогдоhон байха юм. ВКТ, ФДКТ болон «Форс Уврие» гэжэ профсоюзна организацинуудые түлөөлдэг профсоюзуудай национальна нэгэдэл мэдүүлгэ толилоо. Радио ба телевидениин журналистнуудые ажалhаань гаргалгатай дашарамдуулан hанаагаа зобожо байhанаа журналистнуудай профсоюзуудай национальна нэгэдэл элирхэйлээ. Профсоюзуудтай ямаршье зүбшэл хэнгүйгөөр энэ шиидхэбэриие правительство баталан абаа гээд мэдүүлгэ соо онсолон тэмдэглэгдэнхэй.

Забастовко хэhэнэйнь түлөө хашалта болгон журналистнуудые ажалhаань гаргана гээд Хүнэй эрхын лигиин мэдүүлгэ соо онсолон тэмдэглэгдэhэн байха юм.

БААТАЙ БОЛОhОН МЭДЭРЭЛГЭ

ВАШИНГТОН. (ТАСС). «Дэбжэлтын түлөө холбоон» гээшые абаралта болоно гэжэ Латиин Америкын арадуудай тоолодог байhан баримта бүри эли тодоор харагдадаг боложо эхилээ гээд американ гүрэнэй организацинуудай (ОАГ) генеральна секретарь Гало Пласа мэдүүлhэн байна. Латиин Америкэ түби дээгүүрхи оронуудтаа аяншалаад ерэhэн Гало Пласа Вашингтондо ажаhууhан юм.

Латино-американецуудай хуби заяанда хамаагүйгөөр хандадагайнь түлөө США-гай конгрессые Гало Пласа хурсаар шүүмжэлээ. ОАГ-гай генеральна секретариин hанамжын ёhoop, «этигэл найдабариин США-гай болон Латиин Америкын хоорондохи харилсаануудта» «этигэлсэхэгүй ябадалай» тохёолдоhоной түлөө американ конгресс харюусаха ёhотой гээд США-гай конгрессые Гало Пласа гэмнэhэн байна.

САМОЛЁДУУД hУРАГГҮЙГӨӨР ҮГЫ БОЛОБО

ТОКИО. (ТАСС). Японой агаарай хүсэнүүдэй хоёр самолёт сэрэгэй баазаhаа августын 1-дэ ниидэжэ гараhанайнгаа hүүлээр hураггүйгөөр үгы болоо гээд Киодо Цусин агентство мэдээсэнэ. Экипажай гурбан гэшүүнэй hуужа гараhан нэгэ самолёт Такумахарадахи (Кумамото провинци) сэрэгэй баазаhаа ниидэжэ гараhан байгаа. Час үнгэрөөд байхада тэдэнтэй ямаршье холбоо барисаан таhалдаhан байна.

«АГИТАТОР» ЖУРНАЛАЙ УНШАГШАДАЙ АНХАРАЛДА

КПСС-эй ЦК-гай «Агитатор» журнал Коммунис партиин, Советскэ правительствын дотоодын ба гадаадын политикын гол шухала асуудалнуудые али али тээhээнь гүнзэгыгөөр харуулдаг юм. Ороной политическэ, экономическа ажабайдал тухай. уласхоорондын байдал тухай арад зондо дуулгаха гээшэ журналай гол зорилго мүн.

Агитаторнуудта, политинформаторнуудта, элидхэлшэд болон лекторнүүдтэ, олониитын дунда үзэл сурталай хүдэлмэри ябуулдаг бүхы хүнүүдтэ зорюулан, энэ журнал саг үргэлжэ методическа тодорхойлолго, тоо баримтануудые уридшалан толилдог гуримтай.

Ниитэ политическэ хүдэлмэриин дүй дүршэл тобшолон согсологдодог, партийна организацинуудай ажал ябуулга харуулагдадаг, уншагшадай асуудалнуудта харюу үгтэдэг. шэнжэлэлгын. библиографиин статьянууд болон тодорхойлон харюусаhан материалнуудые энэ журналай хуудаhануудта оложо болоно.

Энэ журналай мүнөө жэлэйнь гол шухала гаршагууд гэбэл. «Элидхэлшэд. политинформаторнууд, лекторнүүдтэ», «Методическа зүбшэлнүүд». «Манай информацинууд», «Бодото байдал. Дүй дүршэл. Эдэбхи үүсхэл», «Хүн оршон тойроноо яажа ойлгоноб», «Ойн баярай жэлэй дүй дүршэлhөө», «Мүрысөөнэй залууршад» «Асуудал ба харюу», «Шүүмжэлэл ба библиографи», «Политическэ словарь» гэхэ мэтэ болоно.

Олон ондоо шэрээр зураглан гоёоhон гадартайгаар энэ журнал гарадаг. Эндэнь зурагуудай буулгабари, фото, плакадууд, зурагууд, диаграмманууд, карикатуранууд эндэнь гаралсадаг юм.

Энэ журналда захилаа үргэлжэлүүлхэеэ мартаагүй гүт. Зургаа hарын сэн 1 түхэриг 20 мүнгэн, гурба hарынь—60 мүнгэн.

Малавиин республикын правительство үзэг бэшэг мэдэхэгүй ябадал усадхаха, өөhэдынгөө национальна кадрнуудые бэлдэхын тула ехэхэн хүдэлмэри ябуулжа байнхай. Эдэ басагад оронойнгоо университедтэ hурана.

ТАСС-ай фотохронико.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Бурядтамнай, мүн Эхэ совет орон соомнай залуу дуушан Дугаржап Дашиевай нэрэ һүүлэй үедэ суутай болоо байна. Тэрэ мүнөө Софида үнгэргэгдэжэ байгаа. Залуушуулай бүхэдэлхэйн фестивальда хабадана. Ф. СОРОКИНОЙ фото.

Даши ДАМБАЕВ

ШЭНЭ ШҮЛЭГҮҮД

ХЭЖЭНГЫН ДОЛГИНУУД

Олон сая жэлнүүдэй
Соло дуулан суурялһан
Шэмэг мүнгэн дүрөөгэй
Шэнхинээе дууряалһан
Хэжэнгымни долгинууд —
Хэтын замай уряанууд.
Буурал холын түүхэтэй
Буряад элдин нютагай,
Эгээл гоё дуун мэтэ,
Эршэ түгэс, габшагай
Хэжэнгымни долгинууд —
Хэтын замай уряанууд.
Һарын сагаан толон дор
Һайхан дура түрүүлһэн
Жэнхэн толонто дайдыем
Жэгүүр даляар хүлгүүлһэн
Хэжэнгымни долгинууд —
Хэтын замай уряанууд.

БАЯР

Ойгоор, инаг, хоюулан
Оголоолдон, дуу дуулан,
Тээсгэн, нарата үдэр,
Тэрэнгиин ногоохон мүшэр
Тэбэри дүүрэн асараалди
Арюун хангал баглаа
Амһарта соо үһалаад,
Тариһандаар сэсэглүүлхээ,
Таһалгаяа сэнгүүлхээ
Таг дээрэ табяалди.
Инаг халуун дурыемнай,
Ирагуу залуу наһыемнай
Һайхашаан заяаһан мэтээр,
Һалбаршоо ягаан сэсэгээр —
Һая тэрэнгимнай. Баярлаалди!

ХҮБШЭРГЭЙ

Дуулим сагаан Хэжэнгэдээ
Дуулахал дурамни хүрөөд байн.
Сэсэгтэ буряад энэ дайда
Дуунайм алтан хүбшэргэйл.
Уужам сагаан Хэжэнгэдээ
Уярхал дурамни хүрөөд байн.
Уняарта буряад энэ дайда
Уянгым алтан хүбшэргэйл.
Сэлгеэн сагаан Хэжэнгэдээ
Сэнгэхэл дурамни хүрөөд байн.
Сэсэгтэ буряад энэ дайда
Сэдьхэлэйм алтан хүбшэргэйл.
Намжаа сагаан Хэжэнгэдээ
Найрлахал дурамни хүрөөд байн.
Нарата буряад энэ дайда
Наһанайм алтан хүбшэргэйл.

НАНГИН НЮТАГ

Элдинхэн Буряадайм зүрхэн юм гээд,
Эрьежэ Хэжэнгээ ерэбэлби.
Энхэдээ суурхан алдаршаһан
Энжэтэйл нангин нютаг юм байн.
Уужамхан Буряадайм зүрхэн юм гээд,
Уяржа Хэжэнгээ ерэбэлби.
Уладтаа суурхан алдаршаһан
Уулзаатайл нангин нютаг юм байн.

УЯНГА

Баглагар нарһадаар жэрбыжэ,
Бахлайта нютаг уняартана.
Багтайгаар сэдьхэлни хүлгэжэ,
Балшархан наһамни һанагдана.
Жэрэгэр нарһадаар жэрбыжэ,
Жэбхээһэн нютаг уняартана.
Жэгтэйгээр сэдьхэлни хүлгэжэ,
Жэрьеэтэ наһамни һанагдана.

ЯБАГАН ШҮЛЭГ

Тухэреэн шаргал нарамнай —
Түбиин шэмэг.
Түбхин залуу хүбүүмнай —
Түрын сэсэг.
Залаата шаргал нарамнай —
Замбиин шэмэг.
Золтой залуу хүбүүмнай —
Зоной сэсэг.

ДАНГИНА

Улаахан торгон пулаадайнгаа
Углуу дүмэн дүтэлжэ,
Уран дууша дангина
Ухаан зүрхым ээлнэ.
Сагаан торгон пулаадайнгаа
Сасаг дүмэн дүтэлжэ,
Сайхан дууша дангина
Санаан зүрхым ээлнэ.

ИНАГАЙ ЗАХЯА

Арбан табанай һарын толон
Аглаг талыем гиигүүлнэ.
Айдар инагайм мэндын захяа
Алаг зүрхым сэнгүүлнэ.
Элшэ түгэс һарын толон
Элдин талыем гиигүүлнэ.
Эжэл инагайм мэндын захяа
Эрээн зүрхым сэнгүүлнэ.

МАРТАБАЛГҮЙБ

Саһанш орохонь ороо бэлэйл.
Сагайш ошоһые мэдэбэлгүйб.
Сэлеэнш хэлсэхэнь хэлсээ бэлэйл,
Сэдьхэлтэйл шамаяа мартабалгүйб.
Бороонш орохонь ороо бэлэйл,
Болзоройш ошоһыень мэдэбэлгүйб.
Бултанш хэлсэхэнь хэлсээ бэлэйл,
Бодолтойл шамаяа мартабалгүйб.

ДУРДАЛГА

Ханхинуур долгито Хэжэнгэ голнай
Харбасаар түргэн.
Үлзы һайхан үргэн зомнай
Үгөөр мэргэн.
Шэнхинүүр долгито Хэжэнгэ голнай
Шэрбэсээр түргэн.
Буурал сайхан буряад зомнай
Бодолгоор мэргэн.

Үхибүүдэй рассказ — *Чадмит НАМСАРАЕВ*

ҮХЭРШЭН ХҮБҮҮН

Урдань нэгэ баян айлайхи Дамба гэжэ хүбүүтэй байгаа һэн гэхэ. Дамбын бага байхада түрэһэн эхэнь наһа баража, удангүй эсэгэнь залуу эжые асарһан байгаа. Хойто эжынь хатуу хажар абари зантай байшоо. Бишыхан Дамбые илгаһан, газаашалһин гээшэнь хэлэшэгүй, Дамбаһаа эдеэ хоол харамнаха хаһаха даа. Дамба ходол үлдэжэ ябадаг байхадаа, үнишэн унагандаа бурдууг аарса абаашажа үгэдэг аад, тэрэниинь унагантаяа буляалдажа байжа ууярхидаг байгаа.

Зунай халуунда хони адуулжа ябахадаа: «Тэнгэриин халуун тэнсэлгүй, тэрлигээр ябахамни яагааб даа!—гэжэ уян нарихан хоолойгоор дууладаг һэн.

Теэд Дамбын эсэгэнь хэдышье түрэһэн хүбүүгээ үмөөрхэ хайрлаха байбашье, хайшан гэхэб даа, хододоо һахижа, хаража эдеэлүүлжэ, хүбсалуулжа байха аргагүй ха юм даа. Хэрэг ушар, холо ойрын ябадал гаражал байха ха юм даа.

Урдань олон малтай баян айлайхи һубай малаа, хони хурьгадаа хабар намарай хагданда, холын бэлшээридэ гол горходой эхэр абаашадаг байһан юм.

Тэндэ мүртэй һайн байра байдалшье юун байхаб даа, саг зуурын түргэбшэ байдал түхеэрдэг һааб даа.

Дамбын арбан хоёртой болоходонь, һээгээ гэжэ хүбшын горхоной хагданда малаараа ори гансаарайнь абаашажархиһан байгаа. Дамба хүбшын эхиндэ мал адуулжа гансаараа байхадаа, айхадаа үхэр, хонидоо амиды амитад хадань хаража, нүхэд мэтэ һанаад, сэдьхэлээ заһаад лэ ябадаг байгаа бшуу.

Наранай орохо болоходо үхэр, хонидоо хорёо хорёодонь хаагаад, хашан улаан гэжэ мориёо сэрэнгээ уелууһаа уяжархёод, холтоһон хушалтатай муухан гэртэ орожо, түргэхэн эдеэлһэн хэбэртэй болоод лэ, хонид соогоо орожо хонодог байба. Тэрэнышье зүб даа, тэрээхэн арбан хоёртой хүбүүнэй аяар холын хүбшын горхоной эхиндэ, харанхы гэр соо гансаараа хонохо унтахань аймшагтайшье шэнги байгаа бэзэ даа. Хонидтоёо унтажа хэбтэхэдэнь, хонид һуниндөө дээрэнь тобжогонотор хоргооһолхо, тиихэдэнь бишыхан хүбүүн энеэхэ, хүнэй энеэхэдэ хонидынь үргэхэ, хүлөө түб-таб дэбһэхэ, тиихэдэнь айдаһаниинь хүрэхэ даа. Иигэжэл үдэр һуниие үнгэргэдэг байгаал даа. Энэ намтараа үбгэн болоһон хойноо хөөрэжэ һуугша бэлэй.

Нэгэтэ хашан улаанаа унанхой үхэр, хонидоо адуулжа ябатарнь, ухэртэнь шоно добтолбо. Һүрэгэй дунда ябаһан «Эбэрээ хатаһан» сарнууд тэрэ шоные хүреэлээд эбэрнүүдэйнгээ үзүүртэ ябаж, ишэ тиишэнь шэдэлжэ байбал. Дамба хүбүүн морин дээрээ галтай сусал баринхай бархиржа, арилшоо һэн. Гэнтэ харан гэлээнь, зүүн тээһээ нэгэ томо шоно гүйжэ ерэбэ. Тиихэдэнь Дамба бүришье ехээр бархирна. Теэд тэрэ һүүлдэ ерэгшэ шононь үхэргэнь хориг хээгүй, харин түрүүшынгээ шоные бажуун алдаад һөөргэнь, зүүн ой тээшэ намнажа арилшоо һэн. «Һээгэйн эзэн гэжэ бии юм гээд эсэгэмни хэлэгшэ хамнай, тэрэнь лэ байба гээшэ ха юм»,—гэжэ Дамба өөрынгөө ухаанда һанаад ябадаг байба.

Теэд Дамбын һүүлдэнь мэдэхэдэ, шонын орооной үе болоһон байһан байгаа ха, үлэгшэн шоноёо эрэ шононь намнажа арилһан байгаа бшуу.

Дамба үбгэн наһатай болонхой, багынгаа ябадал һанажа хөөрэжэ һууxадаа, «Хуушан саг хүндэ һэн, хоёр хүлтэ хүндэ хойто эхэ зайлуулаг»—гэжэ арадай дунда аман үгэ ниимэл хадань тараһан байгаа гэжэ хөөрэжэ һуугша һэн.

Гунга ЧИМИТОВ

ГУРГАЛДАЙ ТУРЛААГ ХО[…]

(Басни)

Ой хүбшын оюутан —
Олон тоото жэгүүртэн
Харюусалгата хуралдаандаа
Хамтадаа яаран сугларшаал […]
Сугларһан тэдэ шубууд.
Шухала асуудал хэлсэбэ.
Алдар суута Гургалдайе
Амаргүй шангаар шүүмжэ[…]
Ойнгоо амитадта хүндэтэй
Олон жэлдэ ажаллаад,
Бэлиг шадабари ехэтэй,
Бэрхэ гэжэ магтуулаад.
Габьяата дуушан гэһэн
Гаһар нэрэдэ хүртэһөөр
Тархи түрүүгээ эрьежэ,
Таагүй ааша гаргаа гээд,
Олоороо шубууд Гургалдай[…]
Онсо шангаар зэмэлээ.
Бүгэдын хэлэһэн үгые
Бүтэхэгүй зүйл гэн буруу[…]
Өөрынгөө һанаһан юумые
Үлүү сэсэн гээд һайхаша[…]
Хамтын журам эбдэжэ,
Хара амяа хараа лэ, —
Гэжэ байжа Гургалдайе
Гэмгүй гэгшээр харааба.
Шанга тогтоол гаргажа,
Шаг шууяатай суглаан тар[…]
Таһа шүүмжэлүүлһэн Гур[…]
Тархяа ганзагалан гараба.
Уруу дуруу Гургалдайн
Унанги модон дээрэ һууха[…]
Хара Турлааг гэнтэ
Хажуудань бии болобол да[…]
Хайрлаһан хэбэр үзүүлжэ,
Хаагалжа тэрэ оробол даа...
— Эй даа, баарһан Гургал[…]
Эдэмнай яаба хээбэ бэ?
Хаанаһаа хэн эхилжэ, була[…]
Хардалга гүрдэлгэ хэбэ бэ?
Уран аялга дууеш ни
Урмашан байжа шагнабаб.
Дэмбэрэлтэ зориг орожо,
Дээгүүр ниидэхээ һанагшаб.
Хүсэжэ ядаад, хусадаг
Хүдхэ амитад бии болоо.
Хара Турлаагай иигэжэ
Хаагалхые дуулаһаар
Гансата Гургалдай барайжа,
Гал нюдэнһөө сахилуулаад,
Хүхэ номин тэнгэри өөдэ
Хөөрэн дэгдэн ниидэбэ.
Хара Турлааг газартаа
«Хаар-хаар» гэһээр гээгдэ[…]
Хоёрой хоорондо
Хоргооһо сасадаг Турлааг […]
Үнжэгэн Гургалдайн зан о[…]
Үргээдэһэн хаагалааеш огто […] шагнаа[…]
«Тэнэг амитанда магтуула[…]
Сэсэн хүндэ хараалгаһан д[…] гэһэн
Бодото дүрим хадуун абан[…]
Бодолтой Гургалдайһаа жа[…] абагты гэхэ гээ һ[…]

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ УНШАГТЫ.
Үнинэй багшын рассказ.
Гунга Чимитовэй басни.
Даши Дамбаевай шэнэ шүлэгүүд.

ШЭХЭНЭЙ ШЭМЭГ НЮДЭНЭЙ ХУЖАР

ДУРАСХААЛТА ГАЗАРНУУДААР...

Граждан болон Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнуудай үедэ баатарлигаар наһа бараһан алдарта хүнүүдэй дурасхаалда зорюулагдаһан 21 хүшөө-бүтээлнүүд Улаан-Үдын аймагай тосхон, һуурин нютагуудаар һүүлэй хоёр жэлэй туршада бодхоогдоо. Доодо Ивалгаһаа баруунай фронт мордоһон хүбүүдэй олонхинь амиды мэндэ бусаагүй бэлэй. Эрхэ сүлөөгэй, зол жаргалай түлөө баатарлигаар тэмсэжэ, наһа бараһан эрэлхэг хүбүүдэйнгээ арюухан дурасхаалые мүнхэлэн, нютагайхидынь үшөө 1964 оной октябрь һарада хүшөө бодхооһон байна.

Түүхын болон соёл культурын дурасхаалта газарнуудые хамгаалха талаар мүнөө аймаг дотор 38 тусхай эмхи байгуулагданхай. Жэшээнь, «Улаан Оронго», «Восход» колхозууд, Ивалгын кондитерскэ фабрика болон хүн зоной ажаһуудалые хангаха Сотниковой комбинат тус бүлгэмэй ниитэ тэшүүд болоһо орооһон юм. Дурасхаалта газарнуудай, хүшөөнүүдэй ямар шалтагаанаар байгуулагдаһые, мүн тэдэнэй гол түлэб удхыень тайлбарилан ойлгуулха талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэнэ.

Тарбагатайда, мүн олонхи буряад нютагуудта хуушанай зэр зэмсэгүүд дайралдана. Куйтун тосхондо ажаһуудаг Борисовтанай бүлэдэ хуушанай шэмээшэг мебель олдоо һэн. Нютагай һургуулиин үхибүүд тэдэниие сугълуулаад, һургуулиин дэргэдэхи хизаар ороноо шэнжэлгын музейдэ оруулһан байна. Гадна революциин урда тээ хэрэглэгдэжэ байһан хуушан буряад зэр зэмсэгүүд, элдэб янзын зүүдхэл, гоёолтонууд болон гэр доторой хэрэгсэл Ивалгын, Оронгын дунда һургуулинуудай дэргэдэхи хизаар ороноо шэнжэлгын музейнүүдтэ хаража боломоор.

Граждан дайнай үедэ партизан отрядуудай штабай байһан гэрнүүдтэ мемориальна самбарнууд үлгэгдэхэ юм. Жэшээнь, Десятниково, Колобки, Тарбагатай, Сотниково нютагуудта партизан отрядуудай штабууд байһан.

Дурасхаалта газарнууд хэзээдэшье мартагдаха ёһогүй бшуу.

Э. ДОБОЛОВА.

ХОНИШОДОЙ ҺАЙНДЭР

Һаяхан «Авангард» совхоздо аймагай түрүү хонишод олоороо сугларба. Баяр ёһолой оршон байдалда үнгэргэгдэһэн суглаан дээрэ КПСС-эй Мухар-Шэбэрэй райкомой нэгэдэхи секретарь П. И. Малыгин элидхэл хэжэ, хони хайшалалгын үедэ шалгарһан хүнүүдэй хэһэн ажал хүдэлмэрине онсо тэмдэглэһэн, аймагай хонишодой уг зорилго, хараа түсэбүүд тухай хэлэһэн байна.

Түрүү хонишод ажал хүдэлмэри, дүй дүршэл тухайдаа хэлээд, саашадаа эрхим һайнаар хүдэлхые найдуулба. Олонхи хонишод Хүндэлэлэй грамотада, үнэтэй бэлэгүүдтэ, мүнгэн шанда хүртөө.

Аймагай соёлой байшангай уран һайханай бүлгэмэй табиһан концертые бүгэдөөрэн һонирхон хараба. Гэбэшье сайлалгын үедэ хөөрэлдэхэдэ бүришье гоё байгаа.

Т. СИНЕЛЬНИКОВА.

Амаралтын үдэр Сэлэнгэ дээрэ.

П. БУРМАКИНАЙ фото.

ШАТАР

АЙЛШАДАЙ ИЛАЛТААР ДҮҮРЭБЭ

Шатараар РСФСР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө бүхэроссин эдиршүүлэй хахад финальна мүрысөөнэй ээлжээтэ—зургаадахи, долоодохи уулзалганууд болоһо үнгэрөө. Үнгэрһэн долоон турта 6 очкотой болоһон Свердловско областиин түлөөлэгшэ Токарев мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлээ. Гэбэшье шатаршан Токарев уулзаһан нүхэдөө удаа дараалан шүүбэшье Пермь хотын түлөөлэгшэ Калинда шүүгдэһэн байна. Тиигэжэ шатаршан Калин Сахалинай областиин түлөөлэгшэ Семенюк хоёр тус тустаа 5,5 очкотой болоо. Удмуртиин АССР-һээ ерэһэн Вердников, Эрхүүгэй областиин түлөөлэгшэ Моисеев, Новосибирскэ областиин шатаршан Топоров гэгшэд энэ нааданда 5—5 очко бэшүүлжэ, муу бэшэ дүн туйлаһан байна. Энэ мүрысөөндэ хабаадалсахаяа Кемеровскэ областьһоо ерэһэн Стефанович 6-дахи, 7-дохи уулзалгада Топоров Моисеев хоёртой наадахадаа шүүгдэбэшье, 5,5 очкотой үлэһэн байна.

Басагадай дунда үнгэргэгдэһэн мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ ябаһан Новосибирскэ областиин шатаршан Львова 7,5 очкотой болоһо шадаа. Зүгөөр энэ нүхэрнай Кемеровскэ областиин түлөөлэгшэ Хомутовада шүүгдэөд, Свердловско областьһоо ерэһэн Саунинатай шатарай хюлгэ дээрэ уулзахадаа тэнсэһэн юм. Иигэжэ Хомутова Саунина хоёр тус бүридөө 6,5 очко бэшүүлээ. Урдахи мүрысөөнүүдтэ эдэнэртэй адлирхуу очкотой болоһон Благовещенск хотын түлөөлэгшэ Рябина Новосибирскэ областиин шатаршан Львова, Омск хотоһоо ерэһэн Белоусова хоёртой наадахадаа шүүгдэжэ, очкогоо нэмээжэ шадаагүй. Энэ мүрысөөндэ хабаадалсаһан манай шатарша басагад Антонина Кондратьева хоёр өөрөйдөө 2—2 очкотойнууд болоһон байна.

* * *

Эдиршүүлэймнай хахад финальна нааданай һүүлшын хоёр уулзалга бүри һонирхолтойгоор үнгэржэ, шатаршадай хюлгэ дээрэхи байдал нилээдгүй хубилаа. Энэ һүүлшын уулзалгада Свердловско областиин шатаршан Токарев түрүү һуурияа хүндэ буляалгаагүй, харин Удмуртиин АССР-эй шатаршан Вердников Якадай АССР-эй түлөөлэгшэ Николаев хоёртой наадахадаа, удаа дараалан шүүжэ, хамта дээрээ 10 очкотой болоһо, нэгэдэхи һууридаа гараа. Хоёрдохи һууриин түлөө тулалдаанда хабаадалсаһан бүлэг эдиршүүлэй дундаһаа Эрхүүгэй областиин шатаршан Моисеевэй эрхим һайнаар наадаһаниинь онсолон тэмдэглэхээр. Юуб гэхэдэ, арбадахи турта Омск хотын түлөөлэгшэ Шкуркинтай наадахадаа, шатарай элдэб өрёо гуримуудые һайн мэдэхэ байһандаа бэлэхэнээр шүүбэшье, Сахалинай областиин түлөөлэгшэ Семенюгтэй тэнсээ. Тиигэжэ бүхыдөө 8 очкотой болоһон Моисеев хоёрдохи һуури эзэлээ.

Һүүлшын гурбадахи һууриин түлөө болоһон үсэд шанга тулалдаанда Сахалинай областиин эрхим шатаршан Семенюк 7,5 очкотой болоһо, зориһондоо хүрэжэ шадаа. Дүрбэдэхи, табадахи, зургаадахи һууринууд 7—7 очкотой болоһон Пермь хотын түлөөлэгшэ Калин, Свердловско областиин шатаршан Пинягин, Новосибирскэ областиин түлөөлэгшэ Топоров гэгшэдтэ хүртэһэн байна. Тиихэдэ манай шатаршан Тыхешкин энэ мүрысөөндэ хабаадалсахадаа 5 очко бэшүүлһэн байна. Харин Митыпов, Скуратов гэгшэд тус тустаа 4,5 очкотой болоо.

Финальна мүрысөөндэ оролтын шанга тулалдаан мүн басагадайшье дунда болоһон байна. Хахад финальна мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ ябаһан Львова, Саунина, Хомутова гурбанай хойноһоо адлирхуу очкотой ябаһан Амарай областиин шатаршан Рябина, Омск хотын түлөөлэгшэ Белоусова гэгшэдэй дунда бүришье һаа һонирхолтой тулалдаан болоо. Һүүлшын хоёр нааданда Свердловско областиин шатаршан Саунина Рябина манай шатаршан Кондратьева хоёрые илаһан, харин Кемеровскэ областиин түлөөлэгшэ Хомутова Эрхүүгэй областьһоо ерэһэн Бородинае шүүжэ, Рябинатай тэнсэһэн байна. Иигэжэ Саунина Хомутова хоёр тус тустаа 10,5 очкотой болоһо, 1—2 һууриие хубаалдаһан байна. Львова (Новосибирскэ областиин түлөөлэгшэ) Кривещековатай (Кемеровскэ областиин шатаршан) наадажа шүүгдэөд, 10 очкотой болоһо, гурбадахи һууридаа гараһан. Тиигэжэ Саунина, Хомутова, Львова гурбан байгша оной августын 8-да Новомосква хотодо үнгэргэгдэхэ Бүхэроссин финальна нааданда хабаадалсаха болоо.

В. МАМИЛОВ.

ХАЛУУН УҺАТАЙ ТОГООН

Алжирай зүүн зүгтэхи […] хаданuудта һууриjаһан тосх[…] дай нэгэндэ ажаһуудаг хүн[…] эдеэгээ шанаха, болгохын […] түлишэ, пеэшэн хэрэглэ[…] байха юм. Тэдэнэр газарһаа […] ялан гараһан халуун уһан […] эдеэгээ болгодог байна.

Тэндэ тон томо шулуун […] гоон» соо халуун уһан бурь[…] байдаг юм. Үбһэ ногоогоор […] мэл шүүр соо мяхаяа хээд, […] халуун уһатай «тогоон» со[…] бимсаарнь нэгэ хэды болоод […] хи мяханиинь дабһалагдан […] шодог байна. Хаммам-Меск[…] гэжэ нютагтахи газар до[…] бурьялан гарадаг халуун […] хлорист натри (дабһан) хо[…] той юм. Уһанайнь халуун 90-[…] градус болодог. Энэ тон томо […] луун уһатай тогоо харахада […] гараар бүтээгдэһэн шэнги. […] гэхэдэ, тогооной досоохи с[…] дагдан будагдаһандал елэгэр […] тай, эммалерованно амһарта […] ги арюун сэбэр юм.

(Календарьһаа абта[…])

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕ[…]

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто:

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ—гол анхарал» гэһэн КПСС-эй обкомой секретарь Н. Медведэй статья. «Республикын ажалай алхам» гэһэн гаршаг доро информацинууд. КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой, КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй уулзалга тухай хамтын коммюнике.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Хүдэлмэридэ абахые гуйшаб» гэһэн М. Анисовай статья. Һаалишадай ажал тухай А. Дериглазовай корреспонденци. «Буряадай апатит—Эхэ орондоо» гэһэн Ф. Ковалевскиин статья.

Гурбадахи хуудаһанда: Бүхэдэлхэйн IX-дэхи фестивалиин материалнууд. Дэлхэйн һонин.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: Субботний огонёк.

ОНТОХОН

ГАРБАЛАА АЛДАН ГАНСААРДАГША

Бүри эртэ сагта, бүмбэрсэг ехэ дэлхэйн бүрилдэжэ байха үедэ һэн ха. Хулганаан түрэлтэдэй ахалагша хуумаан шэхэтэ хаан албата зоноо эрьежэ, аймаг түрэлхидөө бүридхэжэ ябатараа, һарьмай далитында ороходонь, гэрэй эзэн үндыжэ бододобошьегүй, үндэр түрэлтые бараалхабашьегүй. Хэрэг ушараа хэлэжэ, хэн байһанаа мэдүүлхэдэнь, би танай түрэлтэн бэшэб, таанарые танинашьегүйб. Үргэн далита. Үрэмшөө шубуун гээшэб. Этигэжэ ядабал энэ харагты гээд, һарьмай даляа дэлгээжэ һальбага-дальбага нарбагашан, углууһаа углуу хүрэтэр ниидэбэ ха. Тиигэжэ тэрэниие үнгэргөөд байтарнь, үргэн далита Үрэмшөө шубуун тухай үгэ хүүр таража, замби түбидэ зар тунхаг болошобо.

Далита шубуудай Гаруудин хаан тэрэ тунхаг дуулахадаа элшэ зарсанараа дуудажа, энэ дэлхэйдэ түрэһэн аад, элитэ намда мэдэгдээгүй эгээл ямархан шубуун хаана байнаб, хэнһээ түрөө гараа юм? Түргэн шалгажа тодоруулаад, түрэлхидэй дансада бэшээд ерэгты гэжэ эльгээбэ.

Гаруудиин элшэнэрэй үргэн далита Үрэмшөөгэйдэ ошоходонь, Үрэмшөө баһал үндыжэшье харабагүй, үгэ хүүршье хэлэбэгүй. Хэрэг ушараа дурдажа, хаанай захиралтые дуулгахадань, би танай түрэлтэн бэшэб! Таанарые танинашьегүйб. Һарьмай далита Һарьһан эрбээхэй гээшэб. Этигэжэ ядабал энэ харагты, таанар шэнги үндэр дээгүүр ниидэхэ үдэ һодоншье үгы хаям намда, гээд һарьмай даляа дэлгээжэ, далишье гэжэ даа, даарахадаа хэдэрдэг дахамни, нороходоо нэмэрдэг далабшамни гээшэ гэбэ.

Тиигэжэ тэдэнэрые ябуулаад байтарнь, һарьмай далита Һарьһан эрбээхэй тухай үгэ хүүр таража, замби түбидэ зар тунхаг болошобо. Эрбээхэй түрэлтэдэй хаан энэ зэрэб дуулахадаа, ямар тиимэ эрбээхэй хаана хэнһээ түрөө гараа юм, бүрин шалгажа мэдээд, бүлын гэшүүндэ абажа, буридхэлэй дэбтэртэ бэшээд ерэгты, гэжэ түшэмэд ноёдоо тэрээндэ түргэн элшээр эльгээбэ. Эрбээхэй хаанай түшэмэдэй эгтээ яаража ерэхэдэнь, Һарьһа-эрбээхэй һаахаржа, дээдэ түрэлтын түшэмэдые дээрэлхүү бардамаар үһэрибэ. Ехэ дээдынгэ зарлигаар ерэһэн ушараа хэлэхэдэнь, би танай түрэлтэн бэшэб. Таанарые танинашьегүйб Хурса шүдэтэ хулгана түрэлтэн гээшэб. Эреэн марян эрбээхэйнүүд эндэһээ түргэхэн тонилогты! Тэрэгүйдэ таанарые хаантай, шүдхэртэйтнай хахангүйгөөр залгижархихаб, гээд үргөө заадан эбһээлжэ, үүдэн шүдөө харуулба, ама хамараа долёожо, араа шүдөө хабирба. Тиигэжэ түрэлһөө таһаран төөриһэн, гарбалһаа таһаран гансаардаһан Һарьһа-эрбээхэй гэгдэгшэ һарьмай далита хулганамнай зон нүхэдһөө зугадажа, зольбо зайгуул болошоод, зобожо тулижа ябадаг юм ха.

Гэгээн гэрэлһээ һаргажа, гэрэй хүндыгөөр байрладаг, олоной нюдэнһөө хоргодожо, углуу булангаар шэбээлдэг юм гэлэй.

Бата-Мүнхэ ДЫШИНОВ
арадай аман үгэһөө абажа, найруулан бэшэбэ.

Манай адрес, телефонууд

г. УЛАН-УДЭ. ул. Ленина. 35. Телефоны: редактора—54-[…] приёмная—54-93, зам. редактора—68-08, зам. редактора—62-62, ответ. секретаря—50-52, зам. ответ. секретаря—66-7[…] отделы: партийной жизни—60-91, сельского хозяйства—64-[…] 63-86. пропаганды и агитации—56-23, промышленности […] строительства—61-35, советского строительства и быта—69-[…] культуры и школ—60-21, писем и рабселькоров—67-81, […]формации—34-05, общественная приёмная—56-62, машин[…] бюро—57-63. фотолаборатория—33-61.

Гор. Улан-Удэ, типография Управления по печати при Совете Министров БурАССР.

Н-01746. Зак. № 804.